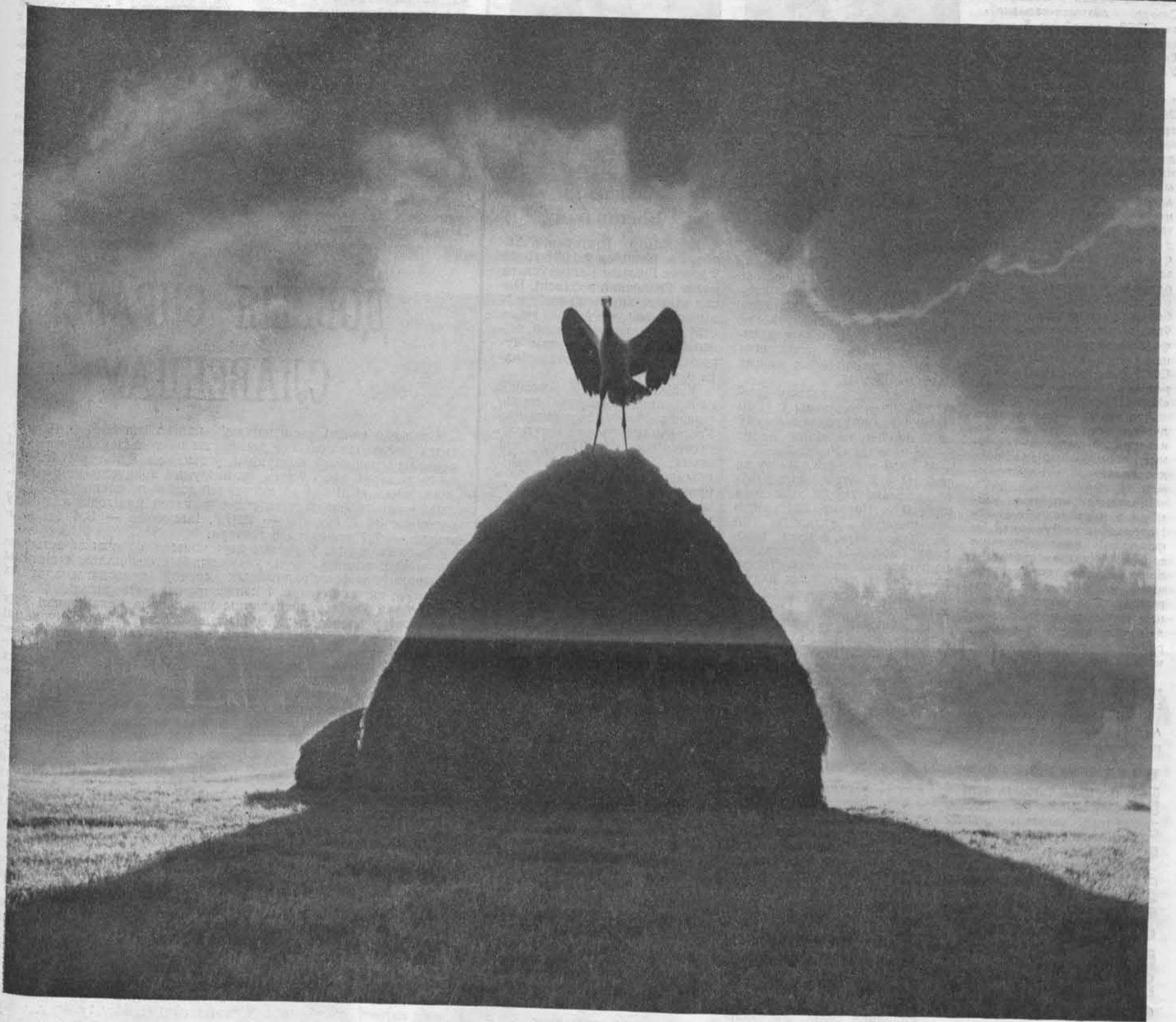

Голас Радзімы

№ 38 (1433)
23 верасня 1976 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЯЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Цана 2 кап.
Год выдання 21-ы

«Канец лета»... Так называецца работа аднаго з вядучых фотаамацараў рэспублікі Паўла ЦІШКОУСКАГА. Яго здымкі экспанаваліся на шматлікіх выстаўках і адзначаны медалямі і дыпламамі.

РЭАЛЬНАСЦЬ СУЧАСНАЙ ЕЎРОПЫ

Чаго толькі не пісалі буржуазныя газеты напярэдадні берлінскай канферэнцыі! Што толькі не выдумвалі заходнія камментатары пра ўсееўрапейскі форум камуністаў! У сталіцах «вольнага свету» ратацыйныя машыны мільённымі тыражамі дыпламавалі спецыялістаў на конт таго, нібыта канферэнцыя не адбудзецца, а калі і адбудзецца, то паміж камуністамі не застанецца больш адзінства і згоды. Паўтаралі яны, як вучні ў школе аксіёму, што камуністычны рух развальваецца, што непазбежна канфрантацыя паміж заходнееўрапейскімі кампартыямі і Масквой... І так спрытна, так гладка, быццам бліны на патэльні, пякліся гэтыя прароцтвы, што збіты з толку заходні абывацель сапраўды мог падумаць: можа і праўда

нешта кепскае дзеецца ў асяроддзі камуністаў?..

Але пра адну істотную дэталю забыліся прарокі — пра значэнне таго факта, што Канферэнцыя камуністычных і рабочых партый Еўропы сабралася ў Берліне. А ў Берліне, як вядома, некалі была абвешчана вайна камунізму. З Берліна ішлі загады сцерці з твару зямнога сацыялізм, спаліць Маскву, пахаваць кожнага, хто верыць у камуністычныя ідэалы. Берлін быў апостальскай сталіцай антыкамунізму.

І вось у чэрвені 1976-га, у сталіцы сацыялістычнай Германіі, дэлегацыі 29 еўрапейскіх камуністычных і рабочых партый сабраліся на сваю канферэнцыю. Ці ж не сімвалічнай была гэта падзея? Адно толькі месца канферэнцыі — сацыялістычны Берлін — паказала магутнасць

і непераможнасць камуністычнага руху.

Камуністы Еўропы аднадушна прынялі сумесна выпрацаваны дакумент «За мір, бяспеку, супрацоўніцтва і сацыяльны прагрэс у Еўропе». Змест яго відаць з самой назвы, і мы, з-за абмежаванасці месца, не маем магчымасці шырока каменціраваць дакумент. Мы звернем увагу на адзін вельмі важны вынік берлінскай канферэнцыі — адзінства і салідарнасць камуністаў.

Канферэнцыя заявіла, што камуністы Еўропы «будуць развіваць сваё інтэрнацыянальнае таварыскае добраахвотнае супрацоўніцтва і салідарнасць на аснове вялікіх ідэй Маркса, Энгельса і Леніна пры строгім захаванні раўнапраўя і суверэннай незалежнасці кожнай партыі, неўмяшанні ва ўнутраныя

справы, павазе свабоды выбару розных шляхоў у барацьбе за прагрэсіўныя грамадскія пераўтварэнні і за сацыялізм. Барацьба за сацыялізм у сваёй краіне і адказнасць кожнай партыі перад сваім рабочым класам і народам звязаны з узаемнай салідарнасцю рабочых усіх краін, усіх прагрэсіўных рухаў і народаў у барацьбе за свабоду і ўмацаванне незалежнасці, за дэмакратыю, сацыялізм і мір ва ўсім свеце».

Так 29 партый пацвердзілі сваё адзінства.

Кожнае слова ў прыведзеным фрагменце напоўнена глыбокім сэнсам. Паглядзім жа, што азначаюць гэтыя словы.

Еўрапейскія камуністы будуць развіваць інтэрнацыянальнае супрацоўніцтва і салідарнасць... Гэта значыць міжнароднае супрацоўніцтва, якое ахоп-

лівае ўсе без выключэння еўрапейскія народы — на Усходзе і Заходзе, на поўначы і поўдні. А імперыялісты, як вядома, хачуць б пасварыць камуністаў розных краін, супрацьпаставіць народы капіталістычных краін народам краін сацыялістычных. Камуністы даказалі, што гэта надзея марная.

Супрацоўніцтва будзе таварыскім. Адно гэта слова абвяргае зацяганую ад частага ўжытку хлусню аб нейкім нераўнапраўі партый, аб нейкім там «дыктаце Масквы». Няма сярод камуністаў лепшых і горшых — усе яны таварышы па класу, па барацьбе, па агульных мэтах.

...Будзе яно таварыскім і добраахвотным. Значыць, заснаваным на добрай волі, без ценю прымусу, без дыктату, які існуе толькі ў хваравітым уяўленні [Заканчэнне на 4-й стар.]

ПАВЕДАМЛЕННЕ ТАСС

15 верасня 1976 года ў 12 гадзін 48 мінут па маскоўскаму часу ў Савецкім Саюзе зроблены запуск касмічнага карабля «Саюз-22», пілатуемага экіпажам у саставе камандзіра карабля Героя Савецкага Саюза, лётчыка-касманauta СССР палкоўніка Быкоўскага Валерыя Фёдаравіча і бортінжынера Аксёнава Уладзіміра Віктаравіча.

Асноўнай мэтай палёту касмічнага карабля «Саюз-22», праводзімага па праграме супрацоўніцтва сацыялістычных краін у галіне даследавання і выкарыстання касмічнай прасторы ў мірных мэтах, з'яўляецца адпрацоўка і ўдасканаленне навукова-тэхнічных метадаў і сродкаў вывучэння з космасу геалага-геаграфічных характарыстык паверхні Зямлі ў інтарэсах народнай гаспадаркі. Для вырашэння гэтых задач на борце касмічнага карабля ўстаноўлена шматзональная фотаапаратура, распрацаваная спецыялістамі ГДР і СССР і вырабленая на народным прадпрыемстве «Карл Цэйс Іена» ў ГДР.

Праграмай палёту прадугледжваецца таксама выкананне навукова-тэхнічных, медыка-біялагічных даследаванняў і эксперыментаў.

Кіраванне палётам касмічнага карабля «Саюз-22» і апрацоўка паступаючай інфармацыі ажыццяўляюцца савецкім Цэнтрам кіравання пры дапамозе станцый сацыялістычных краін на тэрыторыі Савецкага Саюза, і навукова-даследчых суднаў, якія знаходзяцца ў розных раёнах акіянаў Атлантычнага акіяна.

Самаадчуванне касманautaў В. Быкоўскага і У. Аксёнава добрае.

Касманauty Быкоўскі і Аксёнаў пачалі выкананне праграмы палёту.

**Палкоўнік
БЫКОЎСКИ
Валерый Фёдаравіч**

Герой Савецкага Саюза, лётчык-касманauty СССР Валерый Фёдаравіч Быкоўскі нарадзіўся ў 1934 годзе ў горадзе Паўлаўскім Пасадзе Маскоўскай вобласці. Пасля заканчэння Качынскага ваеннага авіяцыйнага вучылішча служыў у авіяцыйных часцях Савецкай Арміі.

У атрад касманautaў В. Быкоўскі залічаны ў 1960 годзе. У 1963 годзе выканаў свой першы касмічны палёт — на караблі «Усход-5».

У 1968 годзе без адрыву ад работы ў Цэнтры падрыхтоўкі касманautaў ён паспяхова скончыў Ваенна-паветраную інжынерную акадэмію імя М. Жукоўскага, а праз пяць гадоў абараніў дысертацыю на атрыманне вучонай ступені кандыдата тэхнічных навук. Мае друкаваныя працы і вынаходствы.

В. Быкоўскі — член Камуністычнай партыі Савецкага Саюза з 1963 года.

Жонка касманauta Валянціна Міхайлаўна працуе ў Зорнай прадуцы. У сям'і Быкоўскіх двое сыноў — 13-гадовы Валерый і 11-гадовы Сяргей.

**АКСЁНАУ
Уладзімір
Віктаравіч**

Уладзімір Віктаравіч Аксёнаў нарадзіўся ў 1935 годзе ў вёсцы Гібліцы Касімаўскага раёна Разанскай вобласці. Пасля заканчэння машынабудаўнічага тэхнікума ў 1953 годзе стаў курсантам Ваеннай авіяцыйнай школы, а затым Чугуеўскага ваеннага авіяцыйнага вучылішча.

У 1957 годзе У. Аксёнаў пачаў працаваць у канструктарскім бюро і вучыцца ва Усесаюзным завочным політэхнічным інстытуце, які скончыў у 1963 годзе. Ён прымаў актыўны ўдзел у распрацоўцы новых сістэм касмічных апаратаў, правядзенні іх лётных выпрабаванняў, а таксама ў падрыхтоўцы экіпажаў да палётаў.

У атрад касманautaў У. Аксёнаў быў залічаны ў 1973 годзе, прайшоў поўны курс падрыхтоўкі да касмічных палётаў.

У. Аксёнаў — член Камуністычнай партыі Савецкага Саюза з 1959 года.

Жонка касманauta Марына Васільеўна працуе ў канструктарскім бюро. Сыны Аксёнавых — Валерый 12 гадоў, Сергей 6 гадоў.

Сведзення, поступаючыя з асноўных жэтниц СССР до того дня, когда пишутся эти строки, дают основание надеяться, что в 1976 году Советский Союз получит хороший урожай зерновых — важнейших из возделываемых в стране сельскохозяйственных культур. Но надежда — далеко и далеко не прогноз.

Тем временем прогнозы делаются. Еще 10 августа представитель министерства сельского хозяйства США Р. Белл на пресс-конференции в Вашингтоне сообщил, что, по предварительным оценкам министерства, общий урожай зерновых в СССР в 1976 году превысит 195 миллионов тонн.

В связи с этим хотелось бы напомнить заявление заместителя министра сельского хозяй-

ства СССР доктора сельскохозяйственных наук Бориса Руннова, сделанное Агентству печати Новости летом нынешнего года и опубликованное в зарубежной печати:

«Делегации из США к нам приезжают регулярно. Мы предоставляем им большие возможности ознакомиться с условиями ведения сельского хозяйства в различных климатических зонах. Делать собственные выводы — право любого гостя. Впрочем, за правильность этих выводов мы не можем поручиться, будут ли они сенсационно плохими или сенсационно хорошими».

На той же пресс-конференции группа американских специалистов, только что вернувшаяся из трехнедельной поездки по СССР, высказала свое

ДОБРЫЯ СПРАВЫ СЛАВЕНЦАЎ

Славіца сваімі дасягненнямі калгас імя Кірава Шклоўскага раёна. Паспехі тут дасягнуты не толькі ў вытворчасці сельскагаспадарчай прадукцыі, у высокай культуры выдзялення гаспадаркі, але і ў тым, як жыўць і працуюць калгаснікі. Вось некалькі лічбаў аб вытворчай дзейнасці гаспадаркі. Ураджайнасць збожжавых за гады дзевятай пяцігодкі складала ў сярэднім 36,2, бульбы — 226,5, ільноссемя — 6,4, ільносаломакі — 7,7 цэнтнера з гектара.

Высокія вынікі ў рабоце атрыманы дзякуючы эфектыўнаму выкарыстанню зямлі, укараненню рацыянальнай сістэмы ўгнаенняў, высокаўраджайных сартоў сельскагаспадарчых культур, спецыялізацыі і канцэнтрацыі вытворчасці.

Вялікая ўвага ў гаспадарцы ўдзяляецца механізацыі ўсіх працэсаў у жывёлагадоўлі і земляробстве. Апрацоўку зямлі і ўсе працэсы, звязаныя з пасевам, доглядам за пасевамі, уборкай, тут вядуць 55 трактароў, 52 аўтамабілі, 18 збожжавых, 7 бульбаўборачных, 7 ільноўборачных, 8 сіласных камбайнаў і іншая тэхніка. Для ўнясення ўгнаенняў і хімічнай праполкі пасаваў выкарыстоўваецца авіяцыя.

Там, дзе дастаткова машын, — змянілася і праца калгаснікаў. Асноўныя работы сёння выконваюць высокакваліфікаваныя спецыялісты, механізатары, майстры палыводства і жывёлагадоўлі — людзі, якія добра валодаюць тэхнікай. У калгасе працуюць 12 спецыялістаў з вышэйшай і 18 — з сярэдняй спецыяльнай адукацыяй. У інстытутах і тэхнікумах завочна займаецца 8 чалавек. Механізатары і жывёлаводы штогод павышаюць свае веды ў школах перадавога выпіту, на курсах па выкарыстанню новай тэхнікі пры Беларускай сельскагаспадарчай акадэміі.

Па праграме спецыялізацыі калгаса тут пабудаваны комплекс на 1 500 кароў. Усе працэсы па догляду і кармленню жывёлы механізаваны, кіруюць імі кваліфікаваныя аператары.

Інтэнсіфікацыя земляробства і жывёлагадоўлі дала магчымасць за пяць гадоў падвоіць вытворчасць валавой прадукцыі. Узрос і прыбытак, які атрымлівае гаспадарка.

Значная частка даходаў выкарыстана на вытворчае, жыллёвае і культурна-бытавое будаўніцтва. За пяцігодку ў калгасе пабудаваны акрамя комплексу для адкорму, механічнай майстэрні і аэрадрома — цэх па прыгатаванню абязводжаных кармоў, сховішчы для нарыхтоўкі сенажу і сіласу, вежы для нарыхтоўкі сена, зернесклады, на цэнтральнай сядзібе ўзводзіцца памяшканне для адкорму жывёлы на 750 месцаў. На гэта затрачана больш як два мільёны рублёў.

Асабліва ўвага ўдзелена жыллёваму будаўніцтву. На цэнтральнай сядзібе гаспадаркі — вёсцы Вялікія Славіны пабудаваны новы добраўпарадкаваны жылы комплекс. Трохпакетныя дамы з гаспадарчымі пабудовамі прадстаўляюцца калгаснікам і спецыялістам. Дамы газіфікаваны, падведзены водаправод, вуліцы асфальтаваныя. Тут жа пабудаваны гандлёвы цэнтр з магазінам, сталавай, гасцініцай, пунктам бытавых паслуг. Есць медпункт, дом культуры з бібліятэкай, лазня, будуюцца дзіцячыя яслі на 140 месцаў, прафілакторый.

Павагай і клопатам акружаны калгаснікі. Лепшым з іх прысвойваецца званне «Ганаровы калгаснік», яны забяспечваюцца павышанай пенсіяй, палівам, электраэнергіяй і іншымі льготамі за кошт калгаса. Штогод дзсяткі калгаснікаў адпачываюць у дамах адпачынку і санаторыях Савецкага Саюза, ездзяць па турысцкіх пуцёўках за мяжу. У асабным карыстанні калгаснікаў 15 легкавых аўтамабіляў, больш як 30 матацыклаў.

Шмат калгаснікаў удастоена за сваю працу высокіх урадавых узнагарод. Калгас узначальвае Васіль Пархоменка, якому прысвоена званне Героя Сацыялістычнай Працы. Гэтага ж звання ўдастоена звенявая па вырошчванню льну Кайларына Макарава. Ордэнамі Леніна і Кастрычніцкай Рэвалюцыі ўзнагароджана галоўны аграном калгаса, заслужаны аграном БССР Н. Ніканава, ордэнамі Леніна — звенявая па льну М. Ліпкіна, А. Сляпцова, ордэнамі Кастрычніцкай Рэвалюцыі — даярка В. Новікава і шафёр В. Выдроў, ордэнамі Працоўнага Чырвонага Сцяга — восем, ордэнамі «Знак Пашаны» — дзесяць і медалямі — чатырнаццаць чалавек.

Калгас — неаднаразовы ўдзельнік Выстаўкі дасягненняў народнай гаспадаркі СССР. У 1975 годзе за паспехі ў сельскагаспадарчай вытворчасці ён занесены на Усесаюзную Дошку гонару, 75 калгаснікаў узнагароджаны залатымі, сярэбранымі і бронзавымі медалямі ВДНГ СССР.

В. ВАСІЛЬЕУ.

ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ●

ПЕРШАЯ ТЫСЯЧА ТОН
Земляробы Гродзенскай вобласці вырабілі добры ўраджай бульбы. У гаспадарках Гродзенскага, Карэліцкага, Ашмянскага раёнаў, напрыклад, атрымліваюць з гектара ў сярэднім звыш двухсот цэнтнераў клубняў. Калгасы і саўгасы накіравалі на ўборку «другога хлеба» каля 900 камбайнаў, 3 580 капальнікаў.

Адкрыта 26 пунктаў для прыёмкі бульбы.

**ТЭЛЕФОНАЎ
СТАНОВІЦЦА БОЛЬШ**
У народнай гаспадарцы і ў асабістым карыстанні насельніцтва нашай рэспублікі налічваецца больш як паўмільёна тэлефонаў. У дзiesiąтай пяцігодцы запланаваны ўвод у эксплуатацыю яшчэ 172 тысяч нумароў на гарадскіх тэлефонных сетках і 73 ты-

сяч — у сельскай мясцовасці.
Развіццё сродкаў тэлефоннай сувязі ажыццяўляецца на базе навішай тэхнікі. Беларусь адной з першых у краіне поўнацэнна закончыла аўтаматызацыю гарадскіх і сельскіх сетак.

**ОРДЭН НА СЦЯГУ
САЎГАСА-ТЭХНІКУМА**

Мар'янагорскаму саўгасу-тэхнікуму належыць віднае месца ў развіцці сярэдняй сельскагаспадарчай адукацыі ў рэспубліцы. Вялікія заслугі гэтай навучальнай установы ў падрыхтоўцы кваліфікаваных спецыялістаў для сельскай гаспадаркі адзначаны высокай узнагародай Радзімы — ордэнам «Знак Пашаны».

14 верасня адбыўся ўрачысты сход, прысвечаны 100-годдзю з дня за-

снавання саўгаса-тэхнікума. Намеснік Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета Беларускай ССР У. Лабанок павіншаваў калектыў выкладчыкаў і навучэнцаў з юбілеем і заслужанай узнагародай Радзімы. Пад бурныя апладысменты ён прымацаваў ордэн да сцяга саўгаса-тэхнікума.

Групе ботанікаў былі ўручаны Ганаровыя граматы і Граматы Вярхоўнага Савета БССР.

**«ЖНІВО» ЛЕКАВЫХ
РАСЛІН**

Пяты чыгуначны вагон аптэчнага рамонку адгрузіў саўгас «Вялікае Мажэйкава» Шчучынскага раёна. Больш як сто тон гэтай лекавай сыравіны сабралі палыводы.

Вырашчаны таксама добры ўраджай сінохі лазурнай, валяр'яны, спарыні, рэвену тангуцкага. Вядзецца збор нагаткоў, якія прызначаны для прыгатавання лекараў супроць прастудных захворванняў.

Саўгас «Вялікае Мажэйкава» спецыялізуецца на вырошчванні лекавых раслін. Сёлета ён паставіў фармацэўтычным прадпрыемствам краіны 280 тон сыравіны.

180 гектараў занята пад бульбай у калгасе «Молат» Добрушскага раёна. На ўборцы яе працуе 6 камбайнаў. Кожны з іх пры ўраджайнасці 180—200 цэнтнераў убірае да двух гектараў у дзень.
НА ЗДЫМКУ: уборка бульбы ў калгасе.

ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ●

мнение о перспективах урожая яровых культур в восточных районах Советского Союза. По их словам, урожай этих культур в текущем году будет примерно на 20—50 процентов выше среднего уровня за последние годы.

Восток СССР (Западная Сибирь и Северный Казахстан) дает стране пятую часть зерна. Именно эти житницы скажут последнее и весомое слово о нынешнем урожае. Хочется верить, что это слово будет хорошим, но не все так просто... Чтобы не ходить далеко за примерами, сошлюсь на собственный опыт: в 1957 году я работал комбайнером на целинных землях Северного Казахстана.

...Июнь, июль, начало августа — по ночам мягкие, короткие и обильные дожди, днем жара; «идеальные условия для созревания зерновых культур», как наверняка сказал бы гость, допустим, из Канзаса.

Но в тот самый день, когда агрономы наконец-то сказали нам долгожданное «косите!», подозрительные нитки смерчей закружили по горизонту, к вечеру начался дождь при

шквальном ветре, а наутро пшеница напоинала слежавшуюся бороду хиппи. С короткими перерывами дождь моросил весь август, в сентябре начались заморозки на почве, недокошенные поля покрывались инеем, потом пошел снег.

Убежден, что для фермера хлебного штата Канзас это покажется в диковинку.

Так же удивительно кажется крестьянину Бретани, что месяц за месяцем нет дождя. «Континент поджаривает заживо», — писал недавно корреспондент «Шпигеля» о ситуации, сложившейся в районе Франкфурта-на-Майне, где количество осадков за полгода не поднялось до отметки 110 миллиметров.

Но я знаю районы советского Поволжья, которые в 1972 году с января по август, то есть за восемь месяцев, получили всего лишь 33 миллиметра осадков. Почти на таком же скудном рационе влаги колхозники держались и в 1969 и в 1975 годах.

Все это — к тому, что климатические условия Советского Союза не сопоставимы с теми, которые имеет земледельец

США, Франции или ФРГ. Поэтому в СССР никого и не успокоить и не обнадеешь прогнозами, крестьяне придерживаются старинного правила: «цыплят по осени считают». Вот в конце октября — начале ноября все будет ясно.

А пока, как говорят сейчас в Советском Союзе, «природа природой, а работа работой». Великий агроном нашего времени Терентий Мальцев, полководца одного из сибирских колхозов, заметил однажды, что борьба за урожай напоминает ему шахматную партию, в которой природа играет белыми, и все дело в том, насколько удачным будет ответный ход земледельца.

Советский крестьянин готов противопоставить природной стихии свою техническую вооруженность, культуру агрохимии, беспрецедентный в сегодняшнем мире размах мелиоративных работ, а главное — упорный труд. Вовсе не из-за склонности к военной терминологии в этой стране говорят о «битве за урожай». Так говорили в России испокон веков: сезон уборки хлеба называли «страдой» от слова «стра-

дать», то есть: «биться, бороться, мучаться», как поясняет старинный толковый словарь.

Разумеется, каждая тонна зерна дается непросто — всегда, везде и всем, фермеру Канзаса, фермеру Бретани в том числе. Но советскому крестьянину — еще тяжелее, и зерна он собирает меньше, чем его западные собратья по труду.

Еще раз вернусь к собственному опыту. В 1957 году, несмотря на тяжелые условия уборки, мы все-таки собрали по 12 центнеров с гектара. По канзаским стандартам — очень скромно, а по казахстанским условиям — совсем неплохо. Тем более что граница рентабельности в целинных хозяйствах Западной Сибири и Северного Казахстана шла от уровня 10 центнеров.

Для того чтобы полностью удовлетворить потребности населения СССР в высококалорийных и наиболее ценных в питательном отношении продуктах, обеспечить сырьем промышленность, выполнить обязательства по экспорту и иметь необходимые резервы на случай возможной засухи, Советскому Союзу требуется

собрать в год по тонне зерна на каждого жителя, то есть примерно 250 миллионов тонн. На сегодняшний день это задача недостижимая. СССР намечает более реальный ориентир — 215—220 миллионов тонн в среднем за пятилетие 1976—1980 гг.

Битва за урожай принесет не только зерно, которое так нужно стране, не только высокие заработки сельскохозяйственным рабочим, но и массовое общественное осознание мужества, энергии и трудолюбия земледельцев; в конечном счете речь идет о человеческом и гражданском достоинстве.

Вообще говоря, можно собрать много зерна, можно выгодно продать его — и получить взамен только деньги.

В условиях советского образа жизни большой заработок — важный, но не единственный критерий оценки личности человека. Поэтому битва за урожай — факт не только экономической, но и социально-духовной жизни социалистического общества.

Лев ВОСКРЕСЕНСКИЙ.

На Пинском суднобудунайча-суднарамонтным заводзе не могуць пахпаляцца выпускам гіганцкіх грузавых суднаў або беласнежных пасажырскіх лайнераў. У суднабудунайчай задача больш сціплая — забяспечваць рачны флот рэспублікі буксірамі для транспарціроўкі барж. Рачны буксір разраду «Р», які выпускаецца цяпер у Пінску, забяспечаны магутнай энергетычнай устаноўкай, дыстанцыйным кіраваннем, аграгатамі, магутным вадамётным рухавіком, які дае магчымасць выдатна маневраваць на мелкаводных рэках. Ля прычалнай сцяны заводу стаіць гадовы буксір БТ-0554 з абзначаным портам прыпіскі — Магілёў. Трыццаці-

пяцігадовы капітан новага буксіра Віктар Пруднікаў ужо пятнаццаць гадоў працуе на рачных суднах, збаразніў Днепр, Беразіну, Прыпяць, Гарынь, Сож... Віктар знаёміць мяне са сваёй гаспадаркай. Прэстарная хадавая рубка абсталявана рачняй, прыборамі кіравання і кантролю. У каютах — зручная мэбля, тэлевізар. Тут вольны ад вахты матросы адпачываюць.

НА ЗДЫМКАХ: на стапелях завода — рачныя буксіры; ля прычалнай сценкі — БТ-0554; капітан Віктар ПРУДНІКАЎ.

Тэкст і фота Яўгена КАЗЮЛІ.

«ТЭКСТЫЛІМПЕКС»—150 НАВІНАК

Не будзе памылкай, калі сказаць, што адзенне людзі цэняць за зручнасць і прыгажосць. Такім патрабаваннем адпавядаюць вырабы з трыкатажу — іх не трэба прасвацаць, яны лёгкая мыюцца, недарагія, і да таго ж элагантныя.

150 новых мадэлей з гэтай тканіны паказалі мінчанам прадстаўнікі польскага знешнегандлёвага прадпрыемства «Тэкстылімпекс». Фірма пастаўляе сваю прадукцыю больш чым у 120

краін свету. Савецкі Саюз — адзін з самых буйных спажывцоў яе прадукцыі. За апошнія гады тавараабарот паміж гэтымі краінамі павялічыўся ў паўтара раза. У новай калекцыі мадэлей з трыкатажу — адзенне паўсядзённае і шыкоўнае, спартыўныя і пляжныя камплекты. З тканіны «пад аксаміт» — бальныя сукенкі. Усё гэтае навінкі будуць выпускацца ў шырокай гаме мадэлей і расфарбовак, з натуральнай і хімічнай

сыравіны, з улікам навішых напрамкаў сусветнай моды.

На прэс-канферэнцыі, прысвечанай адкрыццю паказу мадэлей, выступіла дырэктар выстаўкі Часлава Мінішэўская. Яна расказала аб перспектывах развіцця прамысловасці краіны, выказала ўпэўненасць у тым, што гэта сустрэча будзе садзейнічаць далейшаму пашырэнню супрацоўніцтва польскіх і савецкіх заканадаўцаў мод.

ДЫСЕРТАЦЫЯ АГРАНОМА

З самай раніцы да галоўнага корпуса Беларускага навукова-даследчага інстытута земляробства ў Жодзіна сталі прыбываць аўтамашыны з розных раёнаў рэспублікі. Такія цікавасць кіраўнікоў і спецыялістаў многіх гаспадарак да абароны дысертцыі на атрыманне вучонай ступені кандыдата сельскагаспадарчых навук галоўным аграномам вядомага калгаса «Аснежыцкі» Васілём Гарошкам не выпадковая. Усе чулі аб яго доследах, эксперыментах.

Уважліва слухала зала аснежыцкага агранома-даследчыка. А ён гаварыў, як ва ўмовах беларускага Палесся можна атрымліваць у год па тры-чатыры ўраджаі кармавых культур, пяцьдзесят і больш цэнтнераў збожжавых з гектара. Сваімі доследамі і практыкай ён даказаў, што пры інтэнсіфікацыі земляробства эфектыўнасць выкарыстання зямлі ў паўднёва-заходняй частцы Беларусі можа быць вельмі высокай.

Пасля выступленняў навуковага кіраўніка, члена-карэспандэнта АН БССР П. Пракопава, апанентаў — прафесара С. Захарова і кандыдата сельскагаспадарчых навук А. Осіна, а таксама многіх прысутных у зале практыкаў вучоны савет аднагалосна прыняў рашэнне прысвоіць вучоную ступень кандыдата сельскагаспадарчых навук калгаснаму аграному Васілю Гарошку.

Н. САРОКА.

ВЫШЭЙШЫ КЛАС МАЙСТЭРСТВА

Першую пластычную аперацыю на нырцы паспяхова правёў у Нясвіжскай раённай бальніцы малады хірург Аляксандр Лазеўскі, які за сем гадоў вырас тут ад студэнта-практыканта да галоўнага ўрача.

— Такія аперацыі робяцца пакуль што толькі ў буйных лячэбных установах краіны, — сказаў карэспандэнту БЕЛТА галоўны ўролаг Міністэрства аховы здароўя БССР прафесар В. Мохарт. — У нашай рэспубліцы, адной з першых у Саюзе, пачынаюць стварацца міжраённыя ўралагічныя цэнтры, і мы разлічваем, што яны наблізяць спецыялізаваную дапамогу да сельскага насельніцтва. У гэтых цэнтрах будуць праводзіцца розныя аперацыі на нырках. Але пластычныя — вышэйшы клас майстэрства. І тое, што нясвіжскія ка-

легі адважыліся пачаць іх, вельмі нас радуе. Гэта — сведчанне іх выдатнай прафесійнай падрыхтоўкі.

У Нясвіжы аперыруюць і на шчытападобнай залозе, сасудах і касцях, што таксама з'яўляецца рэдкасцю ва ўмовах раённага цэнтра. Ёсць у гэтай бальніцы аддзяленне рэанімацыі, дзе ўжо вернуты да жыцця дзесяткі людзей пасля інфаркту і цяжкіх траўм.

Кваліфікаваную дапамогу атрымліваюць жыхары раёна і ў спецыялізаваных аддзяленнях кардыялогіі, пульманалогіі, неўралогіі і іншых. Фізіятэрапеўтычная служба мае ўсё неабходнае для разнастайных відаў электра- і светалалячэння, гразевых і водных працэдур.

Па прагрэсіўнаму метадзе спецыялізацыі арганізавана і амбулаторна-паліклінічнае абслугоўванне насельніцтва.

ВЫНІК—МЕДАЛІ

Калектыў Беларускага навукова-даследчага інстытута бульбы і плодаагародніцтва плённа працуе не толькі над стварэннем новых гатункаў розных культур і распрацоўкай агра-тэхнічных прыёмаў іх вырошчвання, але і паспяхова займаецца праблемамі захоўвання сельскагаспадарчай прадукцыі.

Распрацавана прагрэсіўная тэхналогія захаўвання бульбы на пастаянных буртавых пляцоўках з актыўнай вентыляцыяй. Яна дазваляе падтрымліваць аптымальны рэжым і скарачае страты ў 2—3 разы. Пры гэтым не губляюцца насенныя якасці клубняў.

На працягу мінулага сезона ў рэспубліцы захаўвалася ва ўмовах актыўнага вентыліравання 155 тысяч тон бульбы.

Работа аддзела захоўвання сельскагаспадарчай прадукцыі інстытута была шырока паказана сёлета на Выстаўцы дасягненняў народнай гаспадаркі ў Маскве. Загадчык аддзела Уладзімір Саўчанка ўзнагароджаны сярэбраным медалём ВДНГ СССР, а навуковы супрацоўнік Нэллі Катушка і Іосіф Бянькоўскі атрымалі бронзавыя медалі.

А. БАЯРОВІЧ.

ГОРКІЯ ПРЫЗНАННІ

У пісьмах, што прыходзяць у рэдакцыю, нашы суайчыннікі расказваюць пра сваё жыццё на чужыне, дзеляцца думкамі, аналізуюць, параўноўваюць... Часта ў іх знаходзяцца прызнанні таго, што эканамічны спад, інфляцыя, дарагавізна яшчэ больш паглыбілі цяжкія, з якімі даводзіцца сутыкацца працоўным у буржуазным грамадстве.

Пісьмы нашых землякоў каменціруе
Уладзімір МЯЛЕШКА.

Анастасія Дзітрыдж з Англіі піша: «У газеце «Дэйлі Мірар» ад 8 студзеня быў надрукаваны артыкул Пені Буртан «Як харчавацца на два фунты ў тыдзень». У ім англічанам прапаноўваўся «новы шлях да здароўя і багачыя». Гэты артыкул даваў парад, як пракарміць сям'ю на два фунты ў тыдзень: па-першае — не трэба есці мяса («вегетарыянцы ж абходзяцца без яго»), а ўсё больш сыр, капусту; па-другое — можна наогул перайсці на хлеб і ваду («гэта асабліва добра для тых, хто хоча пахудзець»).

Не ведаю, ці змагла Пені Буртан пераканаць сваіх суайчыннікаў і суайчынніц пайсці па новаму шляху «здароўя і багачыя». Яна неарыгінальная ў гэтых сваіх «пошуках». Затое яе артыкул яшчэ раз пацвярджае, што недаданне — гэта і сёння доля мільёнаў працоўных у развітых капіталістычных краінах.

Амерыканскі грамадскі і рэлігійны дзеяч Артур Сайман у кнізе «Ламаючы хлеб з галодным» піша нядаўна, што «14 мільёнаў амерыканцаў пастаянна кладуцца спаць, адчуваючы голад».

Наш зямляк са Злучаных Штатаў Барыс Мохарт, напэўна, не мае такіх лічбаў, але ён вельмі добра ведае, што «ў апошні час даводзіцца эканоміць на ўсім, у тым ліку на адзенні і на ежы».

Праблема харчавання — адна з найбольш пякучых праблем, з якімі сёння сутыкаюцца грамадзяне заходніх краін. Але яна далёка не адзіная.

«Сітуацыя застаецца змоўчай, асабліва для тых, каго ўрад афіцыйна прызнае беспрацоўнымі», — паведамляе з Канады Рыгор Мартынюк.

«Беспрацоўе і цэны растуць», — піша Мікалай Янушэвіч з Англіі.

А гэта радкі з пісьма Леанарды Малеевай. Яна жыве ў Мілане, адным з буйнейшых індустрыяльных гарадоў Італіі: «Сюдзі з паўднёвай часткі краіны едуць тысячы людзей. Гэтыя цяперашнія шукаюць работу, а яе няма».

Няма работы ў Мілане. Не можа знайсці яе рабочы чалавек ва ўсёй Італіі. Мільёны беспрацоўных сёння ў Канадзе. У злучаных Штатах Амерыкі, якія сёлета адзначаюць 200-годдзе свайго існавання, беспрацоўе «плануецца» афіцыйна. Але ў сапраўднасці людзей, якія не могуць знайсці прымяненне сваім сілам, у гэтай буйнейшай капіталістычнай краіне значна больш, чым падаюць афіцыйныя ўлады.

«У Амерыцы наступілі цяжкія часы», — запісвае Ігнат Булавацкі. — Многія людзі галадаюць, няма работы, расце злачынасць».

Злачынасць — даўняя і таму самая змрочная праблема амерыканскіх гарадоў. У краіне кожную гадзіну ўчыняецца ў сярэднім да 140 буйных злачынасцяў.

«У Савецкім Саюзе, на мілай майму сэрцу Беларусі людзі мірна жывуць і працуюць на ёва карысць. Інакш тут, у Амерыцы. Страшнае беспрацоўе, многія бедныя людзі дарэмна шукаюць работу. Крыміналы і забойствы на штодзённым парадку». Гэта прызнанне свяшчэнніка Івана Тарабавіча. Яго думка тым больш

важкая, што прафесійны абавязак дазваляе яму быць у курсе праблем і пакут людзей.

«На мінулым тыдні быў на пахаванні маладой дзяўчыны, — з горьчучу расказвае свяшчэннік. — Яна была вельмі здольная, таленавітая, скончыла сярэдняю школу. Пачала працаваць сакратаркай у Чыкага. Ноччу нейкі бандыт уварваўся ў яе пакой і нажом нанёс некалькі ўдараў. Не стала добрага чалавека, які хацеў жыць і быць карысным людзям. А забойца на волі, шукае новых ахвяр».

Грабязь, насілле, забойствы. Яны сталі прывычнай нормай жыцця амерыканцаў. І вечарамі, калі на гарады апускаецца змрок, вуліцы пусцеюць, і чуваць толькі тужлівыя завыванні паліцэйскіх сірэн. Але, як відаць, нават у сваім доме чалавек не бывае ў бяспецы.

Цяжкая і безвыходная ў сучасным капіталістычным свеце доля простых людзей. І ўжо ні з чым не параўнальнае становішча тых, хто ўсё жыццё зарабляў на хлеб сваім мазалём і чыё матэрыяльнае становішча поўнасьцю залежыць цяпер ад атрымліваемай пенсіі, у каго няма ніякага пабочнага заробку.

«Цяпер абстаціны змяніліся да горшага, — з горьчучу запісвае Уладзімір Гаўрышкі з Канады. — Многія старыя бачаць, што грошай, якія яны ўсё жыццё адкладвалі, сёння не хапае. Дзеці іх часта самі без работы, таму чакаць дапамогі няма адкуль. Дзяржаве ж да старых няма справы».

З афіцыйных даных вядома, што ў Амерыцы сёння кожны чацвёрты стары жыве за мяжой беднасці. «А пенсійныя праграмы тут заблытаныя складанай сеткай законаў, — пішаў Сцяпан Літэш. — Шматлікія перашкоды абмяжоўваюць выплату пенсій».

Не дарэмна, відаць, часопіс «Таймс» паведамляў аб тым, што Злучаныя Штаты Амерыкі былі апошняй краінай, якая прыняла заканадаўства па пытаннях сацыяльнага забеспячэння, і што ў Амерыцы да гэтага часу выдзяляецца на сацыяльныя мэты ў прапарцыянальных адносінах менш рэсурсаў, чым у большасці дзяржаў.

А калі чалавек захварэў? Такое ж можа здарыцца не толькі са старымі. Большасць амерыканцаў, перш чым звярнуцца да ўрача, кожны раз старанна ўзважваюць свае фінансавыя магчымасці. Кошт медыцынскага абслугоўвання імкліва расце. І ўжо за адзін дзень знаходжаня ў шпіталі трэба плаціць 150 долараў. Вось прызнанне Сямёна Трыханюка са Злучаных Штатаў:

«Вы, магчыма, не паверыце, але аперацыя, якую я нядаўна перанёс, абышлася мне ў 7,5 тысячы долараў. Дзяржава аплата толькі 750 долараў. Астатняе я павінен быў аплачваць сам. Вось так тут лечаць хворых».

Мы паверылі земляку, хоць уявіць нам такое цяжка.

Есць і іншае пацвярджэнне, якому нельга не паверыць: «Федэральны ўрад не мае магчымасці забяспечыць поўнае медыцынскае абслугоўванне 215 мільёнаў грамадзян». Гэта — словы прэзідэнта Форда.

У некаторых пісьмах гаворыцца аб прэзідэнцкіх выбарах. «Пачалася ў Амерыцы перадвыбарная кампанія, — піша Пётр Варабей. — Шмат чаго абяцваюць усе гэтыя кандыдаты. Але іх абяцанні так і застаюцца на паперы».

Такое становішча характэрна для буржуазнага грамадства, якое любіць хваліцца сваімі «дэмакратычнымі свабодамі». І нашы суайчыннікі, ў большасці сваёй людзі без вышэйшай адукацыі, якія прайшлі добрую працоўную школу, вельмі правільна разумеюць і ацэньваюць усе гэтыя «свабоды».

«Тут, на Захадзе, умеюць гуляць у дэмакратыю, — запісвае Аляксей Грыцук з Канады. — Менавіта гуляць, бо рэальнае становішча не адпавядае таму, што гавораць палітыкі, аб чым крычаць і насяптваюць сродкі масавай інфармацыі. Таму і не вераць людзі мясцовым газетам, радыё і тэлебачанню. Ды і як жа верыць? Тут, напрыклад, тэлевізійная станцыя — пад кантролем прызатных уласнікаў. Тэлеглядчоў «накачваюць» хлуснёй, парнаграфіяй, рабункамі. І ў дадатак запэўніваюць, што гэта — сапраўдная «свабодная» культура. Дык каму ж яна патрэбная, такая дэмакратыя?»

У гэтым пытанні змешчаны і адказ. Усё большая колькасць людзей у капіталістычным грамадстве пачынае задумвацца: чаму так дрэнна? А што далей? Хвалюць гэтыя пытанні і нашых землякоў, што жывуць у капіталістычным свеце.

РЭАЛЬНАСЦЬ СУЧАСНАЙ ЕЎРОПЫ

(Заканчэнне.
Пачатак на 1-й стар.)

антыкамуністычных пісак. І супрацоўніцтва гэта, гэту салідарнасць камуністы будуць развіваць на аснове вялікіх ідэй Маркса, Энгельса і Леніна. Тут мы і бачым фундамент адзінства!

Ворагі камуністаў мараць аб тым, каб разбурыць гэты фундамент, яны пад яго падкопваюць, грызучы і точаць яго, не шкадуючы ні паперы, ні сіл. Яны згодны на камунізм без Маркса. Яны згадзіліся б мець дачыненне нават з «марксістамі», але толькі без Леніна. Яны нацкоўваюць на марксізм-ленінізм правых і левых рэвізіяністаў, трацкістаў, сацыял-дэмакратаў — абы толькі выхаласці з рэвалюцыйнага руху марксісцка-ленінскага духу. Хто толькі не заняты гэтай няўдзячнай і дарэмнай работай — усе антыкамуністычныя падзёншчыкі, уключаючы самых спрытных і самых вопытных палітычных інтрыганцаў — сіяністаў. Але дарэмна! 29 партый урачыста заяўляюць, што яны цвёрда стаяць на сваёй адзінай правільнай ідэйнай аснове. Варажба іх праціўнікаў аказваецца пустазвонствам.

Антыкамуністычныя пустазвонны ўсё на свеце мераюць на свой аршын. У іх свеце вялікая краіна прыгнятае малую, адзін клас эксплуатае другі, адна манополія, быццам нейкае драпежнае стварэнне, гатова зжэрці другую манополію. І вась гэткі свой аршын яны прыкладваюць да камуністычнага руху. Крычаць, лемантуюць: «Усімі партыямі камандуе Масква!».

Канферэнцыя заяўляе аб **раўнапраўі і суверэннай незалежнасці кожнай партыі**. Такая заява адлюстроўвае сапраўдны дэмакратызм камуністычнага руху, бо глыбока дэмакратычнымі з'яўляюцца самі камуністычныя прынцыпы і ідэалы. Яна заяўляе аб **неўмяшанні ва ўнутраныя справы** той або іншай партыі, бо сярод камуністаў існуе павага да палітыкі кожнай з брацкіх партый. У асяроддзі камуністаў адсутнічаюць бессаромныя амерыканскія норавы, у адпаведнасці з якімі Белы дом аддае італьянцам каманды на конт сфарміравання новага ўрада і купляе за долары кіраўнікоў буржуазных партый.

Правадзіць «вольнага свету», якія абвінавачваюць камуністаў ва ўсіх смяротных грахах, не дазваляюць народам выбіраць такі лад і жыццё так, як ім хочацца — не будзем успамінаць В'етнам, нагадаем свежы прыклад Анголы. У камуністаў зусім іншая палітыка і іншая мараль — яны падпісалі пад высакародным прынцыпам **павагі свабоды выбару розных шляхоў у барацьбе за сацыялізм**. І прынцып гэты не новы. Яшчэ Ленін вучыў, што народы будуць ісці да сацыялізму рознымі шляхамі, будуць прымяняць разнастайныя формы рэвалюцыйнай барацьбы. Сёння 29 партый пацвердзілі актуальнасць ленінскага запавету. І ні адна з іх не прычыць італьянскім ці французскім камуні-

стам, якія пасляхова карыстаюцца сваімі канкрэтнымі формамі барацьбы ў сваіх канкрэтных умовах. Мэта барацьбы ўсіх камуністаў адна — прагрэс і сацыялізм, формы яе ў кожнай партыі і ў кожнай краіне розныя. Гэта і ёсць адзінства ў разнастайнасці.

Камуністычныя партыі — не секты, не групы змоўшчыкаў, а перадавыя рэвалюцыйныя атрады працоўных, плоць ад пласці народаў, розум і сумленне народаў. Таму дзейнасць іх адпавядае карэнным жыццёвым інтарэсам народаў і таму ў дакуменце Канферэнцыі выразна сказана аб **адказнасці кожнай партыі перад сваім рабочым класам і народам**. Абвергнута, такім чынам, хлусня аб чым-небудзь дыктатарстве, аб падпарадкаванні адной партыі якой-небудзь іншай партыі, якую з году ў год перажываюць буржуазныя газеты. І гэта адказнасць перад сваім народам зусім не азначае, што кампартыі, спадобіўшыся на нейкіх аднаасобнікаў, вядуць замкнутую, сепаратную палітыку. Зусім не! Яны разам з тым **звязаны ўзаемнай салідарнасцю працоўных усіх краін**, бо працоўныя маюць адны і тыя ж класавыя інтарэсы, адных і тых жа імперыялістычных ворагаў. І салідарнасцю не толькі працоўных, а **ўсіх прагрэсіўных рухаў і народаў**, таму што не толькі камуністы, а многія грамадскія слаі, многія некамуністычныя арганізацыі і плыні, многія народы рознымі шляхамі аб'ядноўваюцца ў **барацьбе за свабоду і ўмацаванне незалежнасці, за дэмакратыю, сацыялізм і мір ва ўсім свеце**.

Дзе, у каго, у якіх партый, якіх сіл ёсць такое магутнае адзінства?

Адзінства камуністычных і рабочых партый на розных гістарычных этапах мела розны характар, набывала розныя формы. Адрэзу пасля рэвалюцыі ў Расіі, калі партыі былі яшчэ маладымі, нешматлікімі, не мелі вялікага рэвалюцыйнага вопыту, пераносілі «дзіцячыя хваробы», адзінства забяспечваў Камінтэрн, да адзінства вёў вялікі Ленін. Потым змяніліся ўмовы, і жыццё падказала новыя формы ўзаемнай салідарнасці, узгодненасці дзеянняў. Цяпер партыі рабочага класа сталі магутнымі рэвалюцыйнымі атрадамі, на чале іх стаяць выдатныя дзеячы, што прайшлі высокую рэвалюцыйную адукацыю ва ўніверсітэтах класавай барацьбы. Сёння многія заходнеўрапейскія кампартыі сталі такой сілай, да якой з павагай адносяцца нават іх заклятыя ворагі, сёння ці заўтра яны гатовы ўзяць на сябе адказнасць за лёс сваіх народаў і краін. Вось чаму зараз ажыццяўляюцца новыя, больш складаныя і гнуткія, больш разнастайныя формы камуністычнага адзінства.

Такое адзінства — рэальнасць сучаснай Еўропы. Такое адзінства рэдуе працоўных усяго свету, наганяе страх на веруючых у святасць буржуазных ідэалаў, абяцае новыя перамогі сіл міру і прагрэсу і абавязкова прывядзе да гэтых перамог.

Наваполацк. Мікрараён-6.

Фота А. ЦАРЛЮКЕВІЧА.

на зямлі бацькоў

ЕЩЕ ЛУЧШЕ УЗНАЛИ БЕЛОРУССИЮ

Я хочу поделиться своими впечатлениями о Советском Союзе, об отдыхе наших детей на этой дорогой нам земле. Мы приехали в пионерский лагерь «Зеленый бор» 28 июня 1976 года и отдыхали поч-

ти месяц. Ребята за это время имели возможность не только хорошо отдохнуть, но и познакомиться с белорусской землей, с городом-героем Минском, увидеть памятники и музеи, гулять по скверам, любоваться фонтанами. Очень интересными для наших детей были экскурсии в белорусский музей Великой Отечественной войны, в Хатынь и на Курган Славы. Во Дворце пионеров ребята встретились с советскими детьми, пели с ними песни и танцевали. Остались они очень довольны и посещением

Минского завода холодильников. Дети познакомилась с процессом производства холодильников, имели встречу с директором этого завода. Поприветили ребят издателя многих фабрик и заводов Белоруссии, которые они увидели на Выставке достижений народного хозяйства БССР.

Особенно надолго запомнится им время, проведенное в пионерском лагере вместе с советскими детьми, среди которых с первых же дней у них появилось много друзей. Долго ребята будут помнить тот момент, когда им повязали красные галстуки. Часто будут вспоминать большой русский само-

вар, из которого они пили чай с русскими пряниками и бубликами во время праздничного «Огонька», игры, танцы, аттракционы.

Вернулись мальчики и девочки домой с олимпийским залором, который у них сохранился со дня проведения в лагере малых Олимпийских игр. С гордостью они будут показывать свои грамоты и дипломы за успешные спортивные выступления, помнить о веселом пионерском костре, с его песнями и играми, с печеной картошкой. Долго будут ребята улыбаться, рассказывая о незабываемом карнавале, где проявились их выдумка и фантазия в

изготовлении карнавальных костюмов.

Особенно теплые слова мне хочется сказать в адрес общества «Радзіма», в адрес дирекции завода холодильников и пионерского лагеря, в адрес всех людей, которые сумели организовать отдых наших детей, сделать его интересным, здоровым и полезным.

Наши дети еще лучше узнали Советскую страну и ее гостеприимных людей, им есть что рассказать дома о своем отдыхе в Советском Союзе.

Сопровождающая группа детей из Бельгии
Надежда КРАЙНОВА.

На просторах Родины

Ежедневно экспозицию Центрального музея В. И. Ленина в Москве, одного из самых крупных и наиболее посещаемых музеев Советского Союза, осматривают тысячи людей. Наряду с русской речью здесь можно слышать другие языки мира: интерес к личности В. И. Ленина с каждым годом усиливается, члены иностранных делегаций, туристы со всех континентов приходят сюда, чтобы больше узнать о человеке, имя которого дорого всем прогрессивным людям.

Экспозиции музея постоянно пополняются. От советских и зарубежных граждан, от братских коммунистических и рабочих партий, от городов, коллективов предприятий поступают все новые подарки — книги, документы, произведения искусства, посвященные основателю Советского государства и коммунистической партии. С большим интересом осматривают посетители металлический барельеф с изображением В. И. Ленина, подаренный ЦК СЕПГ, скульптурный портрет, врученный Генеральному секретарю ЦК КПСС Л. И. Брежневу в дар советскому народу президентом Республики Чили Сальвадором Альенде Госсенсом.

Сейчас в залах музея представлено более двенадцати тысяч экспонатов, показывающих, как жил и работал В. И. Ленин, как вела народы России к победе над царизмом руководимая им партия, как советские люди создавали и укрепили первое в мире социалистическое государство. Среди экспонатов первые издания работ В. И. Ленина, газеты с публикациями его статей, ленинские рукописи, личные вещи, книги, изданные в разных странах. По статистике ЮНЕСКО, В. И. Ленин — самый читаемый автор в мире. Его произведения издавались на 125 языках более чем в 60 странах общим тиражом около миллиарда.

НА СНИМКЕ: в одном из залов Центрального музея В. И. Ленина. Фото Б. ЕЛИНА.

ПРОЕКТ, реализацию которого начинает Советский Союз, равнозначен созданию «электронного мозга» для обслуживания целого континента. Это общегосударственная система сбора и обработки информации для учета, планирования и управления.

По первым буквам русского названия ее именуют коротко — ОГАС.

ЭВМ СТАВИТ УСЛОВИЕ

Создание компьютера вывело человечество из, казалось бы, безнадежного тупика в лабиринте технической эволюции. При нынешних темпах хозяйственного развития к 2000 году без ЭВМ пришлось бы перевести в управленческую сферу, то есть, грубо говоря, усадить за канцелярский стол, все население планеты.

Но, став избавителем, компьютер требует платы за помощь: научно обоснованной, поддающейся математизации экономической системы с единой хозяйственной политикой. Наиболее приспособленной, по мнению специалистов, к этому условию НТР оказывается социалистическая, плановая экономика, общественный характер которой исключает стихию борьбы интересов различных фирм, отраслей. «Нельзя автоматизировать беспорядок», — говорят инженеры. Поэтому самые блестящие технические достижения имеют в рыночном хозяйстве волей-неволей, ограниченное, частное применение.

Итак, речь идет — в применении к СССР — об «электронном мозге» для системы, обнимающей шестую часть земной суши с населением более 250 миллионов человек и дающей 20 процентов мировой промышленной продукции.

САМАЯ ДИНАМИЧНАЯ ОТРАСЛЬ

Недавно я открыл очередной номер советского журнала «Эко» («Экономика и организация промышленного производства» — популярное издание среди деловых людей). Меня ожидал приятный сюрприз: сразу две статьи имели прямое отношение к продукции нашего предприятия — Киевского производственно-технического объединения вычислительных и управляющих электронных машин («ВУМ»). В одной шла речь о «старейшей» ЭВМ на полупроводниковых элементах (такие машины относят ко второму поколению). Это узкоспециализированная ЭВМ предназначалась для рационального раскроя ткани и обычно окупала свою стоимость за полгода. Такие машины и поныне есть на некоторых швейных предприятиях страны. Они раскраивают тысячи сопочек в смену. В другой говорилось об автоматизированных системах управления целыми отраслями (ОАСУ).

Развитие нашего предприятия, как в зеркале, отражает общую динамику. По темпам развития в СССР сейчас нет

числительной техники. За годы девятой пятилетки (1971—1975) ее выпуск увеличился в 4,3 раза, тогда как общий объем промышленного производства вырос на 43 процента. Дальнейший количественный и качественный прогресс намечен и в десятой пятилетке. Выпуск средств вычислительной техники должен возрасти в 1,8 раза.

ЭТАЖИ ПРОЕКТА

Но для осуществления такого глобального проекта, как ОГАС, самого по себе насыщения экономики вычислительной техникой еще недостаточно. Отдельные ЭВМ — лишь «кирпичи», из которых нужно выстроить большое здание. А они, ввиду бурно-

КОМПЬЮТЕР, КОТОРЫЙ БУДЕТ ОБСЛУЖИВАТЬ ЦЕЛЫЙ КОНТИНЕНТ

го развития исследований в этой области, разнятся между собой намного сильнее, чем лопата землекопа и современный экскаватор. Чтобы не попасть в положение библейских строителей Вавилонской башни, нужно прежде всего подогнать эти кирпичи друг к другу.

Поэтому социалистические страны создали Единую систему ЭВМ «Ряд», все элементы которой совместимы между собой.

По такому же принципу построена и выпускаемая в СССР техника управления технологическими процессами. Машины и устройства программно и конструктивно совместимы и взаимозаменяемы, и, что не менее важно, они совместимы и с компьютерами системы «Ряд».

Наше предприятие выпускает именно такую технику. Эти ЭВМ имеют самый широкий диапазон применения. В составе автоматизированных систем управления производством (АСУП) они решают десятки производственных задач: от учета и планирования до реализации готовой продукции. Они управляют технологическими процессами на химических комбинатах, помогают варить сталь, производить цемент, регулировать движение воздушных лайнеров и железнодорожных составов.

Системы взаимодействия между этими АСУП известный советский кибернетик лауреат Ленинской премии Виктор Глушков охарактеризовал в качестве фактических предвестников проекта ОГАС.

И если АСУ — первый «этаж» здания, которое строят советские кибернетики, то второй — отраслевые автоматизированные системы управления, также уже получившие широкое распространение в СССР. (В их составе, как я говорил, применяются машины нашего предприятия). Одна из них, например, «АСУ-прибор» (Министерства приборостроения, средств автоматизации и систем управления) рассчитывает годовые и перспективные планы предприятий, подотраслей и отрасли в целом, темпы роста, основные пропорции и направления развития. Для каждого завода «перебирается» до 20 вариантов перспективных и 5—6 годовых планов.

Кроме отраслевых в СССР создаются и функциональные автоматизированные системы: плановых расчетов (в системе Госплана СССР и союзных республик), государственной статистики, научно-технического прогресса, стандартов и т. д.

ТРУД СТАНОВИТСЯ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫМ

Производство вычислительной техники базируется на фундаментальных и прикладных научных исследованиях, в нем воплощаются успехи многих областей знания. Каждая новая модель ЭВМ, каждый шаг по пути автоматизации предъявляют и новые требования к тем, кто ее осуществляет.

Среднее образование молодежи в СССР практически стало всеобщим. 30 процентов работников нашего предприятия — специалисты с высшим и средним специальным образованием. Еще 20 процентов рабочих и служащих учатся в институтах и техникумах без отрыва от производства. Не секрет, что, когда сотни наших студентов-заочников и аспирантов получают оплачиваемый отпуск во время экзаменационной сессии или для сдачи вступительных экзаменов, руководители цехов и участков попадают в нелегкое положение, поскольку производственный план остается планом. Однако на стороне учащихся не только закон, но и интересы производства.

У нас работают также аспирантские группы, где люди с высшим образованием готовятся к защите научных диссертаций. Как известно, образование в СССР бесплатно.

Освобождение человека от механической, рутинной деятельности, ориентация его на творческий, интеллектуальный труд — еще одно следствие, к которому в условиях социалистического общества приводит реализация на первый взгляд сугубо технической идеи.

Аполлинарый НЕЗАБИТОВСКИЙ, генеральный директор Киевского объединения по производству вычислительных и управляющих электронных машин «ВУМ».

АПН.

пiшущь землякi ВСЯ СТРАНА — БАНКРОТ

Обычно старые люди любят поворчать: то им не так, это не нравится. Я сам немолодой уже человек и на себе испытал подобное влияние времени. Но чаще такое недовольство высказывается в адрес близких людей — детей, внуков, когда кажется, что они делают что-то не так.

Но есть жалобы, которые нельзя объяснить старческим консерватизмом. Я имею в виду тот образ жизни, который существует здесь и который именуется «американским». Он означает инфляцию, безработицу, рост преступности. В школах избивают учителей, убивают полицейских, на улицах — грабежи, среди бела дня в многолюдном городе вырывают сумки у женщин. Да, в Америке свобода — полная свобода уголовникам и хулиганам.

И еще у нас имеются люди, которым все позволено. Это — монополисты, а в сущности те же грабители, только одеты они попримучнее, да манерам всяким обучены. И деньги «вырывают» умело, не нарушая законов капиталистического общества. А ведь главный закон здесь — «делай деньги».

Приведу пример. У меня — небольшой домик. Три года назад я платил за него налог 400 долларов в год. Теперь я должен платить уже тысячу. Электричество стоило 12 долларов в месяц, а теперь больше тридцати, газ стоил 3 доллара, теперь — тринадцать. Так у нас «улучшается» с каждым годом жизнь. Дерут кожу с рабочего человека. Города умирают, вся страна — банкрот. Перемен к лучшему не предвидится.

Андрей ЦЕПЮК.

США.

Н Я М А ЧЫМ ПАХВАЛІЦА

Апошнія два гады тут не жыццё для простага чалавека, а суцэльныя пакуты. Самая страшная застаца без работы. А такое можа працаваў тры дні на тыдзень, а потым гаспадар наогул прыкрыў майстэрню. Вось і жыві! Толькі за кватэру — 2 маленькія пакойчыкі — мы павінны плаціць немалую суму. Дачка вучылася, але вымушана была кінуць заняткі.

Я часта хварэю, мне трэба захоўваць рэжым, але так не атрымліваецца.

Так мы тут жывем, што няма чым пахваляцца.

Леанарда МАЛЕЕВА.

Італія.

«Голас Радзімы»

№ 38 (1453)

БЕЗВАРОТНА ў мінулае адышоў час, калі ўвага беларускіх моваведаў канцэнтравалася выключна на распрацоўцы праблем беларускай мовы, без уліку і выкарыстання дасягненняў іншых краін, у першую чаргу славянскіх. Сучасны стан беларускага мовазнаўства характарызуецца ўзмацненнем разнастайных сувязей з замежнымі вучонымі, удзелам беларускіх даследчыкаў у распрацоўцы такіх праблем, якія маюць значэнне для навуковай грамадскай многіх краін.

Важнай умовай для ўстанавлення сувязей з замежнымі вучонымі з'яўляецца існаванне ў сістэме Акадэміі навук БССР Інстытута мовазнаўства, які носіць імя народнага пісьменніка Беларусі Якуба Коласа. У інстытуце працуюць вядучыя вучоныя ў галіне беларускага мовазнаўства, тут створана шырокая навуковая база ў выглядзе спецыяльных слоўнікавых картатэк, збору унікальнага дыялектнага матэрыялу і магнітных запісаў дыялектнай беларускай мовы.

Зусім заканамерным з'яўляецца той факт, што беларускія моваведы найбольш трывалыя кантакты ўстанавілі перш за ўсё са сваімі калегамі ў іншых славянскіх краінах. Як вядома, усе славянскія мовы паходзяць з адзінай крыніцы, яны яшчэ і цяпер захоўваюць мноства агульных рыс у фанетыцы, граматыцы і лексіцы.

Непасрэдная сувязь беларускіх моваведаў з замежнымі вучонымі практычна распачалася 15 гадоў назад, пасля таго як у 1958 годзе на чацвёртым Міжнародным з'ездзе славістаў, які праходзіў у Маскве, па ініцыятыве савецкіх вучоных было прынята рашэнне аб падрыхтоўцы агульнаславянскага лінгвістычнага атласа. У атласе на вялікай колькасці спецыяльных карт будзе паказана распаўсюджанне найбольш паказальных фанетычных, граматычных і лексічных рыс па ўсёй славянскай моўнай тэрыторыі. Практычнае ажыццяўленне гэтага першага ў гісторыі славянскіх народаў грандыёзнага пачынання будзе завершана каля 1980 года. У падрыхтоўцы атласа прымаюць удзел моваведы ўсіх славянскіх краін, а таксама славісты Венгрыі і ГДР. У адпаведнасці з праграмай беларускія моваведы ўжо абследавалі гаворкі сямідзесяці населеных пунктаў у розных месцах Беларусі і цяпер рыхтуюць замацаваныя за імі карты для атласа.

У выніку вядомых гістарычных і палітычных умоў беларуская мова на працягу стагоддзяў знаходзілася ў цесным узаемадзеянні з польскай мовай. Таму натуральна, што беларускія моваведы падтрымліваюць асабліва цесныя кантакты са сваімі польскімі калегамі. Яшчэ ў 1958 годзе Інстытут мовазнаўства імя Якуба Коласа Акадэміі навук БССР наведвала вялікая група польскіх вучоных, якія падрабязна азнаёміліся са станам навукова-даследчых работ у інстытуце. У час той сустрэчы і была дасягнута папярэдняя дамоўленасць аб больш цесным супрацоўніцтве ў будучым.

У Польскай Народнай Рэспубліцы створаны спецыяльныя навуковыя ўстановы па вывучэнню беларускай філалогіі, у першую чаргу беларускай мовы. У Інстытуце славяназнаўства Польскай акадэміі навук ёсць аддзел беларускай філалогіі, супрацоўнікі якога падрыхтавалі атлас беларускіх гаворак Беластоцкай вобласці і даследуюць іншыя праблемы гэтых гаворак. У гэтым аддзеле асабліва плённа працуе малады доктар М. Кандрацік, які нядаўна апублікаваў манаграфію «Мясцовыя назвы паўднёва-ўсходняй Беластоцкай вобласці» і напісаў шэраг артыкулаў па іншых асаблівасцях беларускіх гаворак на тэрыторыі Польшчы.

У Варшаўскім універсітэце створана кафедра ўсходнеславянскай філалогіі, дзе побач з праблемамі рускай і ўкраін-

скай моў значная ўвага ўдзяляецца і беларускай мове. Доктар Э. Смулкова, якая працуе на гэтай кафедры, доўгі час займалася вывучэннем сельскагаспадарчай лексікі Беластоцкай вобласці, вынікам чаго з'явілася манаграфія ў дзвюх частках «Лексіка з галіны апрацоўкі зямлі ў гаворках усходняй Беластоцкай вобласці на ўсходнеславянскім фоне». У сучасны момант Э. Смулкова вывучае гісторыю націску ў беларускай мове. Гэтая ж даследчыца адшукала ў бібліятэках Польшчы некалькі каштоўных помнікаў старабеларускай пісьменнасці і перадала іх мікрафільмы беларускім калегам.

М. Кандрацік і Э. Смулкова некалькі разоў прыязджалі ў Мінск у доўгатэрміновыя камандзіроўкі, у часе якіх збіралі тут неабходны ім моўны матэрыял і кансультаваліся з беларускімі мовазнаўцамі. Э. Смулкова, акрамя таго, сумесна з беларускімі даследчыкамі прымала непасрэдны ўдзел у экспедыцыях па вывучэнню гаворак паасобных населеных пунктаў Беларусі.

Летась у Інстытуце мовазнаўства Акадэміі навук БССР пабывала група кіруючых польскіх моваведаў з Інстытута

мастацкай літаратуры і старажытных пісьмовых помнікаў. Яны атрымліваюць кансультацыі ў беларускіх вучоных, раскажваюць ім аб асаблівасцях вывучэння беларускай мовы на зарубежных мовазнаўчых кафедрах.

Цікава адзначыць, што некаторыя славісты капіталістычных краін аб'ектам сваіх навуковых інтарэсаў выбралі якраз беларускую мову. Прафесар Лонданскага ўніверсітэта А. Макмілін на працягу многіх гадоў вывучаў слоўніковы састаў беларускіх літаратурных твораў XIX стагоддзя. Нядаўна ён выдаў у Лондане кнігу «Лексіка беларускай літаратурнай мовы XIX стагоддзя». На сёмым Міжнародным з'ездзе славістаў у Варшаве ў 1973 годзе А. Макмілін прачытаў на беларускай мове даклад «Запасычаныя элементы ў абстрактнай лексіцы В. Дуціна-Марцінкевіча».

Выкладчыца Калумбійскага ўніверсітэта Т. Альт (ЗША) вывучае мову Літоўскага статута 1529 года. Моўныя асаблівасці гэтага выдатнага помніка старабеларускай пісьменнасці займаюць увагу аўстрыйскага даследчыка Г. Бідэра, які неўзабаве таксама прыедзе ў Мінск. Пра-

фічнай і анамастычнай камісіяў, член-карэспандэнт М. Суднік удзельнічае ў рабоце камісіі па славянскай лінгвістычнай тэрміналогіі, ён адрэдагаваў беларускую частку для слоўніка славянскай лінгвістычнай тэрміналогіі, які рыхтуецца гэтай камісіяй. Доктар філалагічных навук А. Міхневіч з'яўляецца членам камісіі па вывучэнню граматычнага ладу славянскіх моў.

Акрамя таго, у замежныя камандзіроўкі вызджаюць і іншыя супрацоўнікі Інстытута мовазнаўства Акадэміі навук БССР, якім у сувязі з распрацоўкай іх тэм неабходны іншаславянскія моўныя матэрыялы. Кандыдат філалагічных навук А. Аксамітаў у 1971 годзе працаваў у навуковых установах Польшчы, дзе ён збіраў неабходны яму матэрыял для тэмы «Беларуска-польска-рускі фразеалагічны слоўнік». У 1973 годзе кандыдат філалагічных навук Р. Малько знаходзілася ў Чэхаславакіі, дзе адшуквала чэшскую і славацкую адпаведнікі для беларускай лексікі «Этымалагічнага слоўніка беларускай мовы». З гэтай жа мэтай у 1974 годзе ў камандзіроўцы ў Польшчы быў кандыдат філалагічных навук І. Лучыц-Федарэц.

Нарады міжнароднага характару праводзяцца і ў Інстытуце мовазнаўства Акадэміі навук БССР. У 1972 годзе інстытутам была праведзена міжнародная нарада па агульнаславянскаму лінгвістычнаму атласу. У ёй прынялі ўдзел 22 вучоныя з Польшчы, Балгарыі, Чэхаславакіі, Югаславіі, Румыніі, ГДР і Аўстрыі. На нарадзе вучоныя абмеркавалі састаў і структуру першага тома «Агульнаславянскага лінгвістычнага атласа», карты пробнага выпуску, праекты інструкцый па арганізацыі далейшай работы над атласам.

Прадстаўнічым быў таксама праведзены ў Інстытуце ў 1975 годзе сімпозіум па праблеме беларуска-польскіх лексічных узаемазвязей. У ім прынялі ўдзел 11 вучоных з Польшчы і ГДР.

Нельга не адзначыць і такіх сувязей, як публікацыя беларускімі вучонымі сваіх навуковых прац у замежных выданнях. У навуковых выданнях сацыялістычных краін значную колькасць артыкулаў змясцілі супрацоўнікі Інстытута мовазнаўства Акадэміі навук БССР М. Бірыла, В. Вярэніч, А. Жураўскі, В. Мартынаў, А. Міхневіч, Ю. Мацкевіч, В. Чэжман і іншыя. Замежныя вучоныя таксама прысылаюць свае артыкулы для публікацыі ў беларускіх навуковых выданнях. Напрыклад, у зборніку «Беларускае і славянскае мовазнаўства», выдадзеным да 75-годдзя акадэміка Акадэміі навук БССР К. Крапівы, змешчана 9 артыкулаў замежных аўтараў, прычым амаль усе гэтыя артыкулы прысвечаны праблемам беларускай мовы. У штогодніку «Беларуская лінгвістыка», які выдаецца Інстытутам мовазнаўства Акадэміі навук БССР, таксама друкуюцца артыкулы замежных аўтараў і рэцэнзіі на іх навуковыя працы.

Усё гэта садзейнічае ўстанавленню трывалых кантактаў паміж беларускімі і замежнымі моваведамі і з'яўляецца важнай умовай для плённага вывучэння агульнымі намаганнямі праблем, якія ў сучасны момант цікавяць славістаў усіх краін. У далейшым такія кантакты, безумоўна, будуць пашырацца і ўзмацняцца. Зусім нядаўна еўрапейскія моваведы дамовіліся аб стварэнні лінгвістычнага атласа ўсёй Еўропы. У гэтым беспрэцэдэнтным па сваіх маштабах пачынанні прымуць удзел і беларускія спецыялісты, якім давядзецца спачатку па адпаведнай праграме сабраць неабходны матэрыял непасрэдна ў населеных пунктах Беларусі, а затым апрацаваць яго ў выглядзе спецыяльных карт.

Дзякуючы распрацоўцы такіх фундаментальных даследаванняў прыкметна павялічыцца ўклад беларускіх вучоных у скарбніцу сусветнай культуры.

Аркадзь ЖУРАЎСкі,
доктар філалагічных навук.

Сувязі пашыраюцца

польскай мовы і Інстытута славяназнаўства Польскай акадэміі навук. У адпаведнасці з планам навуковага супрацоўніцтва паміж Акадэміяй навук СССР і Польскай акадэміяй навук прадстаўнікі гэтых навуковых устаноў заключылі з Інстытутам мовазнаўства Акадэміі навук БССР пагадненне аб сумеснай распрацоўцы ў бягучым пяцігоддзі некалькіх тэм, якія прадстаўляюць інтарэс для абодвух бакоў. Пагадненне прадугледжвае вывучэнне мадэлі граматычнага апісання сучасных моў, мовы польскай і беларускай пісьмовых помнікаў, анамастыкі Пабужжа, фізіяграфічнай тэрміналогіі гэтай тэрыторыі і падрыхтоўку дыялектнага слоўніка беларуска-польска-літоўскага пагранічча.

Гэта першае ў гісторыі інстытута мовазнаўства Акадэміі навук БССР афіцыйнае двухбаковае пагадненне міжнароднага характару. Ужо ў недалёкім будучым яно дасць плённыя вынікі, карысныя як для польскага, так і для беларускага мовазнаўства.

У наш час усе славянскія народы займаюць авангардную ролю ў сацыяльным і культурным развіцці. Гэта выклікае павышаны інтарэс да славянскіх культур, літаратур і моў з боку прагрэсіўных вучоных капіталістычных краін. Не застаецца па-за ўвагай і беларуская мова. У апошнія гады ўсё больш замежных даследчыкаў наведваюць інстытут Акадэміі навук БССР. Толькі за апошнія пяць гадоў у Інстытуце мовазнаўства імя Якуба Коласа Акадэміі навук БССР пабывалі вучоныя-славісты А. Макмілін (Англія), І. Хам (Аўстрыя), К. Ердан і С. Сурланд (Данія), Т. Альт і А. Шэнкер (ЗША), Дж. Ніклсан (Канада), А. Шэвілар (Францыя) і А. Шоберг (Швейцарыя).

Замежныя даследчыкі цікавяцца станам вывучэння беларускай мовы ў Інстытуце мовазнаўства Акадэміі навук БССР, знаёмяцца з новымі матэрыяламі, сабранымі беларускімі даследчыкамі ў працэсе вывучэння беларускіх народных гаворак, твораў сучаснай беларускай

фесар Ельскага ўніверсітэта А. Шэнкер (ЗША), які нядаўна пабываў у Мінску, цікавіцца тэарэтычнымі праблемамі ўзаемазвязей моў заходніх і ўсходніх славян. Ён падкрэслівае асаблівую ролю беларускай мовы як пасрэдніцы пры пранікненні заходнеславянскай лексікі ва ўсходнеславянскія мовы.

Важнай формай супрацоўніцтва беларускіх моваведаў са спецыялістамі па іншых славянскіх мовах з'яўляюцца міжнародныя з'езды славістаў, якія праводзяцца праз кожныя пяць гадоў пачаргова ў славянскіх краінах. У гэтых з'ездах прымаюць удзел славісты ўсіх краін свету. Беларускія моваведы ўпершыню прынялі ўдзел у чацвёртым міжнародным з'ездзе, які адбыўся ў 1958 годзе ў Маскве. З таго часу голас беларускіх вучоных чуваць быў на пятым (Сафія, 1963), шостым (Прага, 1968) і сёмым (Варшава, 1973) міжнародных з'ездах славістаў. У рабоце апошняга, варшаўскага з'езда прынялі ўдзел супрацоўнікі Інстытута мовазнаўства Акадэміі навук БССР члены-карэспандэнты Акадэміі навук БССР М. Бірыла і М. Суднік, дактары філалагічных навук А. Жураўскі і В. Мартынаў, кандыдаты філалагічных навук І. Крамко, В. Лемцюгова і В. Чэжман. На з'ездзе яны прачыталі два калектыўныя і два індывідуальныя даклады. Да чарговага, восьмага з'езда славістаў, які адбудзецца ў 1978 годзе ў Югаславіі, беларускія вучоныя рыхтуюць 5 дакладаў.

Эфектыўнай формай сувязі паміж моваведамі славянскіх краін з'яўляюцца спецыяльныя камісіі, створаныя пры Міжнародным камітэце славістаў. Камісіі маюць мэтай усебаковае вывучэнне славянскіх моў па адзінай метадыцы сіламі прадстаўнікоў кожнага славянскага народа, абмен вопытам і каардынацыю навуковых даследаванняў. У некаторых з гэтых камісій уваходзяць і прадстаўнікі Інстытута мовазнаўства Акадэміі навук БССР. Член-карэспандэнт Акадэміі навук БССР М. Бірыла прадстаўляе беларускую мовазнаўчую навуку ў дыялектала-

ПАД ГРОМ АПЛАДЫСМЕНТАЎ

У лепшым нью-йоркскім тэатры «Метраполітэн опера» пад грым апладысmentaў і захапляючыя воклічы «бравалі!» праходзіў фестываль мастацтваў народаў СССР пад агульным кіраўніцтвам Ігара Майсеева.

Амерыканцам даўно вядомы і палюбілы на ранейшых гастралях праслаўлены савецкія калектывы, якія прымалі ўдзел у фестывалі, — Акадэмічны хор імя Пятніцкага, Украінскі танцавальны ансамбль імя Вірскага, Дзяржаўны ансамбль народнага танца Грузінскай ССР. Цяпер да іх дабавіліся таленавітыя выканаўцы з танцавальнага ансамбля народаў Поўначы «Мэнго», з кіргізкай і тувінскай філармоніі, з Таджыкістана і цыганскага тэатра «Рамэн».

Кожны вечар, калі ўзнімалася заслона ў «Метраполітэн опера», глядачы зноў і зноў захапляліся віртуозным майстэрствам танцораў, цудоўнымі галасамі, багаццем і разнастайнасцю рэпертуару, маладоцю, бадзёрасцю, гумарам народных талентаў. Надзвычайная, непаўторная, фантастычная — такімі эпітэтамі ўзнагароджваюць амерыканскія крытыкі праграму выступленняў савецкага фестывалю ў Нью-Йорку.

«Добра вядомыя з папярэдніх гастралюў у ЗША хор імя Пятніцкага і ўкраінскі ансамбль, — піша газета «Дэйлі ньюс», — не расчаравалі паклоннікаў поўнагалосага спявання, чароўных мелодый і танцаў... Але, аказваецца, ёсць і

яшчэ больш ашаламляльныя танцы, прадэманстраваныя ўдзельнікамі грузінскага ансамбля».

Амерыканскіх глядачоў і крытыкаў здзіўляе і захапляе багацце і разнастайнасць народнай творчасці ў Савецкім Саюзе і недасягальна высокае майстэрства выканаўцаў.

«Дзівосна шматгранная праграма фестывалю, — падкрэслівае газета «Нью-Йорк таймс», — стварае шырокую панараму народнай творчасці — выключна прыцягальную і хваляючую».

Нью-йоркскія газеты падрабязна апісваюць малюўнічыя карагоды хору Пятніцкага, зухватыя танцы парубкаў у сініх і чырвоных шараварах з ан-

самбля Вірскага, вихор грузінскага танца «Коннікі», іскрамётнасць выканаўцаў «Гонкі на аленьях» з ансамбля «Мэнго», віртуознасць кіргізскіх музыкантаў, страснасць цыганскага трыо.

Вядомы тэатральны крытык Клайв Барнс заяўляе, што рускія танцы карыстаюцца заслужанай славай і што «ў танцы рускія дасягнулі такой жа дасканаласці, як італьянцы ў спяванні». «Народны хор Пятніцкага, — падкрэслівае «Нью-Йорк пост», — дэманструе чароўныя галасы выдатных салістаў і зусім незвычайных інструменталістаў».

Незабытае ўражанне на ўсіх зрабілі «Гапак» і «Паўзунюк» у выкананні танцораў ансамбля Вірскага. «Гэтыя танцы, — піша «Нью-Йорк пост», — на доўга памянцца».

Тэатральны крытык Фрэнсіс Херыдж адзначае, што вялікі поспех у публіцы мела пантаміма ў выкананні Алега і Натал-

лі Кірушыных. «Гэта — выдатныя, цудоўныя артысты, — піша яна, — у роўнай ступені яны авалодалі і тэхнікай балета і мімікі».

Шмат добрых слоў сказана і пра таджыкскую танцоўшчыню Калантараву. Крытыкі адзначаюць яе дзівосную гнуткасць і пластычнасць выканання.

Усе нью-йоркскія газеты з захапленнем пішуць, як пра новае здзіўляючае адкрыццё, прывялікую папулярнасць удзельнікаў ансамбля народаў Поўначы, якія зачаравалі глядачоў і талентам, і непасрэднасцю свайго выканання.

Кожны вечар, перад тым, як канчаткова апусціцца заслона, усе ўдзельнікі фестывалю натхнёна выконвалі сусветна вядомую песню «Широка страна моя родная». Пад грым апладысmentaў зноў і зноў апускалася і падымалася заслона, глядачы выклікалі любімых артыстаў.

Г. ШЫШКІН.

У РУКАХ ТОЛЬКІ ГІТАРЫ

— Бывала ўсяляк... — падміргнуў мне Сяня Ціхановіч — вакаліст ансамбля «Верасы», калі мы паспешна ўціснуліся ў перапоўнены тралейбус. Быў канец рабочага дня, і маса народу з Ленінскага праспекта накіроўвалася ў ціхіх аддаленых мікраараёнах.

— ...Мінула восенню... здаецца, у лістападзе. Точна — у лістападзе! — былі мы ў Хельсінкі на міжнародным фестывалі палітычнай песні. Ну, прыехалі, сустракаюць нас кветкі, усмешкі — наогул, усё як трэба, а нам не да весялосці... Увесь рэксвізіт — касцюмы, апаратура — усё яшчэ недзе ў дарозе! Заўтра выступаць, а ў нас толькі гітары ў руках, а Барысу нашаму хоць на чамаданых барабанах!..

Справа ўладзілася хутка — вярта было толькі Раінчыку заікнуцца пра сваё «гора», як хлопцы з Дэмакратычнага Саюза Моладзі Фінляндскі казалі: не хвалюцца, усё будзе... І назаўтра «Верасы» выйшлі на эстраду ў звычайным сваім адзенні: хто ў дарожнай скураной куртцы, хто ў джынсах — хто ў чым!.. Выйшлі і спелі. Спелі і атрымалі адзіны дыплом, прызначаны для лепшага выканаўцы. А ансамблю тады толькі-толькі год споўніўся...

Рука сама пацягнулася напісаць: усё яны розныя... Вядома ж розныя, а хіба павінны быць падобныя адзін да аднаго, як дваінныя, людзі, тым больш артысты? Галоўнае, што ў іх шмат агульнага: маладосць, талент і, вядома, песня. Усе маюць спецыяльную музычную адукацыю — прафесіяналы ў лепшым сэнсе гэтага слова. Да таго, як сабрацца разам, працавалі ў розных калектывах Беларускай філармоніі. Імёны большасці з іх да семдзесят чвэрцістага года амаль не з'яўляліся на афішах, а саліст Лёня Кошалеў наогул ніякага дачынення да іх не меў, вучыўся на літаратурна-музычным факультэце педінстытута, спяваў у самадзейнасці.

— Мне па сакрэту падказалі, — прызнаецца кіраўнік ансамбля Вася Раінчык,

— у педінстытуце ёсць хлопец — салаўём заліваецца! Знайшоў я яго: давай, хлопца, праспявай... Заспяваў ён — усё адразу стала ясна...

У яго моцны тэнар з прыгожай тэмбравай афарбоўкай, якая надае спяванню то лірычны, то драматычны характар...

ПАМЯТАЮ, 9 Мая, дзень 30-годдзя Вялікай Перамогі, на сталічным стадыёне «Дынама» сабралася каля пяцідзесяці тысяч сьвагаловых ветэранаў і піянераў у чырвоных галштуках. Відовішча было грандыёзнае, урачыстае і запамінальнае. Але к пачатку святочнага канцэрта небасхіл памалу пачалі абкладаць хмары, і калі на імправізаную, проста на зялёным футбольным полі, эстраду выйшлі «Верасы», першыя буйныя кроплі ўдарылі па вялікаму барабану.

— Зараз ім дождж задаецца! — хмыкнуў у вусы нейкі дзядзька.

Але лідэр-гітара Уладзімір Угольнік ужо нагнаў імклівае прэста нейкага арыгінальнага ўступу да песні... І раптам на ўвесь стадыён грывнула да болю знаёмае і шчымлівае «Ехал я из Берлина по дороге прямой...»

Адначасова з апладысмантамі над стадыёнам раскаціліся першыя грывоты. Але «Верасы» не збіраліся пакідаць пляцоўку, і ўжо новую песню разнісілі па стадыёну шматлікія дынамікі. Толькі набрынялы ад дажджу барабаны Барыса Антаненкі гучалі ўсё глушэй і глушэй...

І прырода не вытрымала — здалася! Дождж скончыўся раптоўна, так як і пачаўся. Не было канца толькі воплескам...

Валодзя Угольнік, відаць, самы вядомы ўдзельнік ансамбля. Яшчэ будучы студэнтам музычнага інстытута, ён быў лідэр-гітарыстам у адным з рабочых клубаў сталіцы, дзе іграў вясёлы біт-ансамбль пад жартаўлівай назвай «Панібратства». Ужо тады сярод «братоў» прыкметна вылучаўся ружовашчокі, з пышнай шавялюрай сола-гітарыст, аб

якім гаварылі, што ён уступае хіба толькі Канавалаву — інжынеру з радыёінстытута, які ў той час лічыўся ледзь не першай гітарай краіны.

«Па-са-лі!», «Па-са-лі!» — крычалі знатакі Валодзі, і ён выкалупваў са сваёй старэнькай «Тэрнады» такі імправіз, што... самы прыгожы букет кветак ад юных прыхільніц даставаўся ў канцы вечара штораз яму.

Зараз ён менш за ўсё шукае магчымасці выдаць чарговае сольнае штукарства; усё, што ён можа выцягнуць са сваёй гітары, падпарадкавана галоўнаму, — песні, яе выразнасці і сэнсу. А яшчэ ўсё ў адзін голас называюць Валодзі «душой» ансамбля.

Вельмі рухавы і эксцэнтрычны на сцэне Сяня Ціхановіч. Ну, а пры выкананні мініяцюры ў стылі «мюзікл», дзе хлопцы прызнаюцца: «на дзяўчат мы больш не глядзім», без яго і яго велізарнай трубы, якую ён суне «куды трэба і куды не трэба», відаць, зусім не абсыціся.

Спявае Сяня арыгінальным, крыху хрыплаватым голасам, што надае незвычайнасць яго выкананню. «Але, як без іх пражыць?» — спяваюць хлопцы. «А без іх — нікуды, ну проста нікуды!» І сапраўды, без дзяўчат, а іх у ансамблі трое, уявіць сёння «Верасы» вельмі цяжка. Ядвіга Папалаўская (яе брат Віктар іграе ў «Песнярах») — грацыёзная студэнтка кансерваторыі ў агулярах — робіць на сцэне шмат: вакал, раяль, арган, плюс да ўсяго яна яшчэ з'яўляецца аўтарам многіх аранжыровак. Люцыяна Шаміткова родам з Гомеля, а Надзя Мікуліч — з Гродна, у абедзвюх — моцныя насычаныя меца-сапрана, розныя па тэмбру. Надзея ўвесь час ля мікрафона — яна салістка, але ўсё часцей у яе руках з'яўляецца гітара, якой яна валодае бездакорна.

Звычайна ў «чыстых» біт-групах не прысутнічаюць духавыя інструменты. Але Раінчык лічыць, што без іх выўленчыя магчымасці калектыву былі б менш выразныя і разнастайныя. Таму, распісваючы партытуру новай

рэчы, ён адводзіць значную ролю ў выкананні трубе і саксафону — Аляксею Чыжыкаву і Уладзіміру Фельгіну.

ІХ дзесяць. Сабраўшыся разам у 1974 годзе, яны сталі «Верасамі». Тады ж, восенню, сталі пераможцамі першага рэспубліканскага конкурсу артыстаў эстрады, затым — лаўрэатамі Пятага усесаюзнага. Наступны год прынес ім Галоўны прыз фестывалю ваеннай і патрыятычнай песні ў Новаарасійску.

Працаваць побач з такім яркім і самабытным ансамблем як «Песняры» і не падпасці пад іх уплыў — цяжка. І «Верасы» шукаюць «свой твар».

— Наш рэпертуар, — гаворыць Раінчык, — усё больш «распухаў» ад новых песень. Але паступова мы пачалі пакідаць толькі тыя, дзе ёсць сацыяльнае гучанне, так скажаць, палітычныя песні...

Палітычная песня. Яна пачынаецца, відаць, яшчэ ад «Марсельезы», «Варшавянікі»... Гэтая песня не дала спакойна спаць тым, хто прыгнятаў народ. Нездарма ж легендарны пясняр тэльманаўскай гвардыі Эрнст Буш быў зняволены ў Маабіце, а ў яго «справе» значылася: «Прызнаны вінаватым у распаўсюджванні камунізму ў Еўропе з дапамогай песні...» Франкісты забаранілі ўсе песні каталонскага спевака Раймона... «Чорныя» палкоўнікі — мелодый Мікіса Таадаракіса... Чылійскія фашысты забілі Віктора Хара.

І ўсёроўна, нават на святой справе барацьбы за свабоду буржуазныя дзялкі ад мастацтва спрабуюць рабіць свой брудны бізнес. Адчуўшы «моду» на палітычную песню, мультымільянер, былы «кароль рок-н-рола», пашляк з пашлякоў Элвіс Прэслі і той занеў з «праносам пратэсту», тым самым падтрымаўшы пахінутыя акцыі сваёй папулярнасці на рынку «масавай культуры».

Каб адмежавацца ад такіх «барацьбітоў», дэмакратычная моладзь свету збіраецца на свае фестывалі...

— Там, у Фінляндзі, — успамінае Васіль, — пасля канцэрта да нас падыйшлі хлопцы з Саюза Моладзі, а ў гэтым Саюзе — каля дзесяці пльмей рознай палітычнай скіраванасці: і яны казалі: сёння вы сваімі песнямі вельмі многіх «правых» зрабілі «левымі». І я зразумеў: гэта здарва!

Як і заўсёды, іх у гэты вечар чакалі. Хутка расчалішы футляры сваіх гітар, яны выйшлі на эстраду. «Маладосць мая, Беларусія! Сосны ды туман, песні партызан...» — звянілі маладыя дужыя галасы.

А гэта, відаць, добра, — падумалася мне, глядзячы на іх, — калі ў руках толькі гітары... Калі б у моладзі ўсяго свету ў руках былі толькі гітары, і не даводзілася браць у іх зброю, уяўляецца, які вялізны ансамбль заспяваў бы агульную песню — пра мір і дружбу!

Алесь ГАЎРОН.

НА ЗДЫМКУ: выступае вакальна-інструментальны ансамбль «Верасы».

Фота Э. КАБЯКА.

УСЕСАЮЗНАЯ фірма «Мелодыя» выпусціла грампластцінку, на якой запісаны фрагменты аповесці лаўрэата Дзяржаўнай прэміі СССР Васіля Быкава «Воўчая зграя». Тэкст чытае народны артыст СССР Міхаіл Ульянаў.

НАРОДНЫ ансамбль танца «Палессе» Пінскага гарадскога Дома культуры вярнуўся з творчай паездкі ў Венгрыю. Яго канцэрты з вялікім поспехам прайшлі ў Будапешце, Сегедзе, Дэбрэцэне і іншых гарадах. Беларускія самадзейныя артысты ўдзельнічалі ў фестывалі венгерскай моладзі.

Асаблівым поспехам карысталіся выкананыя калектывам «Беларуская рапсодыя», харэаграфічная мініяцюра «Паўлінка» і венгерскі народны танец «Вігада».

У ЛІДЗЕ адбыўся вернісаж выяўленчага і прыкладнага мастацтва, прысвечаны Усесаюзнаму фестывалю самадзейнай мастацкай творчасці працоўных. У экспазіцыі — жываніс, чаканка, вышывка, ткацтва, «лясная скульптура» і іншыя работы лідскіх умельцаў.

СЛОЇМСКІ народны тэатр паказаў глядачам сваю работу — спектакль па п'есе А. Макаёнка «Таблетку пад язык».

Гэта другая прэ'ера тэатра сёлета.

КАНЦЭРТАМІ ў Пінску пачаў гастрольную паездку па Беларусі ансамбль «Гамма-джаз» Ленінградскай абласной філармоніі. У яго рэпертуары песні савецкіх кампазітараў, зарубежныя мелодыі.

У падарунак беларускім слухачам леныградцы прывезлі песню Ігара Лучанка «Верасы».

Слава пра брэсцкія суверніры сягнула далёка за межы нашай рэспублікі. Інкруставаныя саломкай куфэрыкі, розныя пацеркі, шкатулкі маюць пастаянны попыт пакупнікоў.

На Брэсцкай фабрыцы сувеніраў Аня Крук працуе нядаўна. Яна авалодала прафесіяй мастака-размаляўшчыка. Драўляныя салавейкі выходзяць з яе рук прэстымі і зграбнымі.

МОЖНА ПЕРАЧЫТВАЦЬ БЯСКОНЦА...

75 ГОД
З ДНЯ НАРАДЖЭННЯ
ВІТАЛЯ ВОЛЬСКАГА

Шмат людзей падарожнічала ў мінулым, шмат падарожнікаў і цяпер, але вельмі нямногія з іх умеюць раскажаць пра тое, што яны бачылі. Іменна да такіх нямногіх падарожнікаў належыць старэйшы беларускі пісьменнік Віталь Вольскі.

Нарадзіўся В. Вольскі ў 1901 годзе ў сям'і служачага. У шаснаццаць гадоў — ён удзельнік рабочых дэманстрацый у Пецярбургу, у васьнаццаць — баец Чырвонай Арміі. На пачатку літаратурнай дзейнасці В. Вольскі збірае беларускі фальклор, піша артыкулы па этнаграфіі і фальклору. З гэтага часу і пачынаецца яго шматгадовае падарожжа па Беларусі.

Асобнае месца ў творчасці пісьменніка займаюць краязнаўчыя апавяданні і нарысы аб прыродзе Беларусі, пра людзей, жыццё якіх звязана з прыродай — аб рыбаках, егерах, палюнічых, аматарах прыроды — людзях простых, шчырых, абаяльных, багатых духоўна.

Разам з тым адным з такіх герояў з'яўляецца і сам аўтар. Ён у сваіх кнігах паўстае перад намі як дапытлівы нату-

раліст, нястомны падарожнік і таленавіты апавядальнік. Такім мы яго бачым у кнігах «Па лясных сцежках», «У лясках над Бярозай», «Месяц за месяцам», «На бабровых азёрах», «Чайкі над Нараччу», «Родны край», «Палессе», «Падарожжа па краіне беларусаў».

Краязнаўчыя кнігі В. Вольскага, напісаныя 20—30 гадоў назад, не старэюць і сёння. Янка Маўр пісаў: «Не ведаю, як хто, а я магу перачытваць гэтыя творы бясконца». З гэтымі словамі нельга не пагадзіцца.

Сёлета пісьменнік закончыў аповесць «Лёс Дункана», піша апавяданні аб прыродзе Беларусі, рыхтуе да выдання новую кнігу.

Гледзячы на Віталь Вольскага, яшчэ раз пераконваемся, што старасць не заўсёды прыходзіць з гадамі.

У дзіцячым пакоі адпачынку Брэсцкага чыгуначнага вакзала.

Фота У. КАЗЛОВА.

МАЛА хто з алімпійскіх чэмпіёнаў Манрэала ішоў да свайго залатога медаля такім цяжкім, звільстым шляхам, як Валерый Шарый. Юнак з невялікага беларускага гарадка Чэрвеня яшчэ ў школьныя гады адчуваў велізарную цікавасць да спорту. Яму вельмі хацелася стаць магутным, як Юрый Уласэў або Леанід Жабачнінкі — слаўныя чэмпіёны таго часу, пераможцы Алімпіяд у Рыме і Токіо.

— У мяне былі добрыя настаўнікі фізкультуры, — успамінае Валерый, — яны цудоўна разбіраліся не толькі ў метадыцы выкладання свайго прадмета, але і ў фізіялогіі і псіхалогіі. Тактоўна, неназойліва яны засцерагалі мяне ад заўчаснага захвалення. І я, як і большасць маіх аднагодкаў, гуляў у футбол, займаўся лёгкай атлетыкай.

Але мары сваёй Валерый не пакідаў. І калі стаў салдатам, адразу ж паступіў у цяжкаатлетычную секцыю армейска-

га спартыўнага клуба. Тут ён пазнаёміўся з трэнерам Паўлам Зубрыліным, пад кіраўніцтвам якога трэніруецца і да гэтага часу. Добра развіты фізічна, здольны ад прыроды, малады салдат рабіў вялікія

нае: Валерый не ўзяў пачатковую вагу і выбыў з барацьбы, фактычна не ўступіўшы ў яе. Такая няўдача спасцігла яшчэ некалькіх савецкіх атлетаў, і ў тым была відавочная віна трэнераў. Але Шарый не хацеў

Раптам Рыжанкова напаткала бяда — ён атрымаў на трэніроўцы цяжкую траўму і надоўга расстаў са спортам. Дублёра ў яго не аказалася, і трэнеры зборнай СССР зноў звярнуліся да Шарыя. Яны, як і

Барацьба была захляпючай. Першага поспеху Шарый дабіўся яшчэ да выхаду на пачатку. Дзякуючы прадуманай падрыхтоўцы, ён аказаўся крыху лягчэйшым за сваіх сапернікаў. А гэта азначала, што пры роўных выніках перавага будзе аддадзена яму. Першае практыкаванне — рывок — не выначыла лідэра. У другім — штуршку — Стойчаў спыніўся на выніку 197,5 кілаграма, Благоеў падняў 200, а Шарый у апошнім, трэцім, падыходзе адужаў велізарную вагу — 202,5. Ззяючы, радысны стаяў ён на п'едэстале гонару і цалаваў свой залаты медаль, які дастаўся яму цаной перамогі над самім сабой.

Препаршчыку Савецкай Арміі Валерыю Шарыю цяпер 28 гадоў. Для штангіста гэта не так ужо мала. Але ён і не думае развітвацца са спортам. Яго мары накіраваны да Масквы, да Алімпіяды, якая прыйдзе ў сталіцу Савецкай краіны ў 1980 годзе.

Міхаіл СУПАНЕУ.

Асілак з Чэрвеня

поспехі ў спорце.

На Шарыя хутка звярнулі ўвагу трэнеры зборнай краіны. Ён пачаў трэніравацца разам з лепшымі савецкімі цяжкаатлетамі. Пасля чэмпіянату Еўропы, шэрагу буйных міжнародных турніраў ён быў уключаны ў састаў алімпійскай каманды для выступлення ў Мюнхене. На Шарыя спадзяваліся не без падстаў. У тым алімпійскім сезоне ён выглядаў мацнейшым за ўсіх сярэдневагавікоў свету.

Але ў мюнхенскай зале «Месселендэ» адбылося нечака-

ведаць аб гэтым і праклінаў сябе апошнімі словамі, што не апраўдаў даверу. Ён быў прыгнечаны, разгублены, страціў упэўненасць у сабе.

Тым часам лідэрам сярод сярэдневагавікоў стаў масквіч Уладзімір Рыжанкоў, надзвычай таленавіты, абаяльны атлет.

Шарый і не марыў аб перамозе над гэтым таленавітым спартсменам. Ён паспрабаваў было перайсці ў наступную, паўцяжкую вагавую катэгорыю, але поспеху і там не дабіўся.

Зубрылін, разумелі, што і сілы, і здольнасці Валерыя не пакінулі. Трэба было толькі вярнуць яму упэўненасць у сабе.

Рашаючы дзень настаў на Спартакіядзе народаў СССР у Вільнюсе. Такім Шарыя яшчэ не бачылі. Ён літаральна рваўся ў бой і павіваў адзін рэкорд за другім.

Аднак перад Алімпіядай у Шарыя адабралі рэкорды таленавітыя балгарскія атлеты Благой Благоеў і Трандафіл Стойчаў. У Манрэалі ім належала сустрэцца твар у твар.

ДУБРОВЫ БУДУЧЫХ ВЯКОЎ

Чэмпіёнамі па доўгажыхарству сярод драўнінных сабратаў еўрапейскіх раўнін прызнаны дубы, узрост якіх набліжаецца да тысяч гадоў. А растуць лясныя веліканы марудней за іншыя пароды. Не многія ведаюць, што іх рост працягваецца не больш трох тыдняў у годзе. Аб гэтых дрэвах гавораць: «Саджаюць у адным стагоддзі, а рубяць у другім».

А ці нельга паскорыць рост?

Аказваецца, можна. На Беларусі пачалі ўжо стварацца хуткарастучыя дубровы. Для гэтага на пачатку «успышкі росту» глебу добра ўгнаюць, старанна рыхляць, увільгатняюць або, наадварот, дрэніруюць. У выніку інтэнсіўнасць росту павялічваецца ўдвая і больш.

Цяпер беларускія лесаводы пачалі масавую закладку дуброў. На першых дзесятках гектараў яны пасаджаны ў Тураўскім, Жыткавіцкім, Мазырскім, Калінкавіцкім лясах. Плошча пад дубняком у рэспубліцы павялічваецца не менш чым на тры тысячы гектараў — амаль у дзесяць разоў больш, чым у мінулым сезоне. Ні адной пародзе дрэў не надаецца столькі ўвагі, як дубам. Чаму?

— Таму што ў краіне няма больш спрыяльных глебава-кліматычных умоў для іх росту, чым на Беларусі. Тут яны растуць хутчэй, тут і знаходзяцца буйнейшыя дубровы, — растлумачвае начальнік аддзела лесааднаўлення і меліярацыі Міністэрства лясной гаспадаркі рэспублікі В. Швец. — Другая прычына — узростаючы попыт на драўніну дуба, якая мае прыгожы малюнак, моцная, цвёрдая, устойлівая да гніення.

Дарэчы, у гэтага дрэва нішто не прападае. Жалудамі ў суровыя зімы кормяцца шматлікія статкі дзікоў. З кары атрымліваюць дубільнікі для скур. А драўніне і цаны няма. З яе робяць шпон для абліцоўкі мэблі. Не абысціся і без дубовых клёпак для каньічных бочак. Ды і само паветра дуброў гаючае. Легенды гавораць, што быліныя асілкі набіралі сілу пад гэтымі векавымі дрэвамі. Цяпер устаноўлена: паветра ў дубровах па стэрыльнасці не толькі не ўступае лепшым хірургічным аперацыйным, але і пераўзыходзіць іх — хваробатворных мікрабаў забіваюць вылучаемыя лістамі фітанцыды.

Беларускія вучоныя абследавалі ўсе лясныя ўгоддзі рэспублікі, выявілі прыгодныя масівы для вырошчвання дубняку. Больш за ўсё яго высаджваюць на Палессі, асабліва ў Гомельскай вобласці, а таксама на поўдні Мінскай і Магілёўскай абласцей, якія славіцца выдатнымі дубровамі. Вышыня дрэў тут дасягае 40 і больш метраў, ствалы роўныя і гладкія.

Пасадкі вядуцца не жалудамі, а толькі двухгадовымі саджанцамі, бо жалуды — ласунак для дзікоў.

— Перад будучымі пакаленнямі лесаводы ў даўгу не застануцца, — працягвае Швец. — У спадчыну мы атрымалі лес, у якім дубняк складаў усяго тры працэнты. Гэты казачык цяпер даведзены да пяці. У бліжэйшыя гады кожны дзесяты гектар беларускага лесу будзе дубняком. Па колькасці гэтых каштоўных дрэў уступаць толькі елкам ды соснам.

Не, гэта не памылка супрацоўнікаў рэдакцыі. Здымак яблыневай галінкі з кветкамі і цікавая сямейка баравікоў змешчаны побач, бо абодва здарэнні адбыліся адначасова. Такая дзіўная сёлета восень у Беларусі — нібы зблытаўся календар. Тысячы грыбнікоў праводзяць у лясах свой вольны час, ды і аматарам збірання ягад яшчэ хапае турбот — нават чарніцы не адышлі. А як урадзілі брусніцы, буякі, журавіны! Ну, а гаспадар дома № 36 па вуліцы Арлоўскай у Мінску атрымаў ад прыроды вясенні падарунак. У яго садзе зацвіла яблыня.

Фота У. КІТАСА і М. ХАДАСЕВІЧА.

гумар

— Божа мой, мадам, якое цудоўнае ў вас дзіця! Ён, мабыць, падобен на бацьку?

— Так, хлопчык — выліты бацька! Толькі прозвішча ў яго іншае.

Грабежнік быў старамодны. Ён накіраваў пісталет на прахожага і сказаў класічную фразу:

— Грошы або жыццё!
— Вазьміце лепш маё жыццё, сеньёр, — напрасіў прахожы, — а то мне вельмі патрэбны грошы.

Маленькі Вілі прынёс настаўніцы пісьмо ад маці.

«Дарагая міс Пібодзі, — пісала маці Вілі, — не задавайце,

калі ласка, хлопчыку задачка на дом, у якіх бутэлька віскі каштуе ўсяго дзесяць шылінгаў, а то мой муж з-за гэтага не можа заснуць. Усю ноч ён паўтарае: «Няўжо быў такі цудоўны час?»

— У мяне надзвычай разумны конь, — хваліўся адзін фермер другому, — ён нават умее лічыць.

— А ў мяне конь дурны, — сумна адказаў яму субяседак. — У мінулым годзе я ўпай з яго, дык ён адправіўся ў горад і прывёз мне...

— Урача?
— У тым і справа, што не ўрача, а ветрынара!

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-02-80, 33-03-15, 33-01-97.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі. Зак. 1350.

У дзіцячым пакоі адпачынку Брэсцкага чыгуначнага вакзала.

Фота У. КАЗЛОВА.

МАЛА хто з алімпійскіх чэмпіёнаў Манрэала ішоў да свайго залатога медаля такім цяжкім, звільстым шляхам, як Валерый Шарый. Юнак з невялікага беларускага гарадка Чэрвеня яшчэ ў школьныя гады адчуваў велізарную цікавасць да спорту. Яму вельмі хацелася стаць магутным, як Юрый Уласаў або Леанід Жабцінскі — славетныя чэмпіёны таго часу, пераможцы Алімпіяд у Рыме і Токіо.

— У мяне былі добрыя настаўнікі фізкультуры, — успамінае Валерый, — яны цудоўна разбіраліся не толькі ў метады выкладання свайго прадмета, але і ў фізіялогію і псіхалогію. Тактоўна, неназойліва яны засцерагалі мяне ад заўчаснага захвалення. І я, як і большасць маіх аднагодкаў, гуляў у футбол, займаўся лёгкай атлеткай.

Але мары свайго Валерыя не пакідаў. І калі стаў салдатам, адразу ж пераходзіў у цяжкаатлетычную секцыю армейска-

га спартыўнага клуба. Тут ён пазнаёміўся з трэнерам Паўлам Зубрыліным, пад кіраўніцтвам якога трэніруецца і да гэтага часу. Добра развіты фізічна, здольны ад прыроды, малады салдат рабіў вялікія

наё: Валерый не ўзяў пачатковую вагу і выбыў з барацьбы, фактычна не ўступіўшы ў яе. Такая няўдача спасцігла яшчэ некалькіх савецкіх атлетаў, і ў тым была відавочная вина трэнераў. Але Шарый не хацеў

Раптам Рыжанкова напаткала бяда — ён атрымаў на трэніроўцы цяжкую траўму і надоўга расстаўся са спортам. Дублёра ў яго не аказалася, і трэнеры зборнай СССР зноў звярнуліся да Шарыя. Яны, як і

Барацьба была захапляючай. Першага поспеху Шарый дабіўся яшчэ да выхаду на пачаток. Дзякуючы прадуманай падрыхтоўцы, ён аказаўся крыху лягчэйшым за сваіх сапернікаў. А гэта азначала, што пры роўных выніках перавага будзе аддадзена яму. Першае практыкаванне — рывок — не вызначыла лідэра. У другім — штуршку — Стойкаў спыніўся на выніку 197,5 кілаграмаў, Благоеў падняў 200, а Шарый у апошнім, трэцім, падыходзе адужаў велізарную вагу — 202,5. Ззяючы, радысны стаяў ён на п'едэстале гонару і цалаваў свой залаты медаль, які дастаўся яму цаной перамогі над самім сабой.

Прапаршчыку Савецкай Арміі Валерыю Шарыю цяпер 28 гадоў. Для штангіста гэта не так ужо мала. Але ён і не думае развітвацца са спортам. Яго мары накіраваны да Масквы, да Алімпіяды, якая прыйдзе ў сталіцу Савецкай краіны ў 1980 годзе.

Міхаіл СУПАНЕУ.

Асілак з Чэрвеня

поспехі ў спорце.

На Шарыя хутка звярнулі ўвагу трэнеры зборнай краіны. Ён пачаў трэніравацца разам з лепшымі савецкімі цяжкаатлетаў. Пасля чэмпіянату Еўропы, шэрагу буйных міжнародных турніраў ён быў уключаны ў састаў алімпійскай каманды для выступлення ў Мюнхене. На Шарыя спадзяваліся не без падстаў. У тым алімпійскім сезоне ён выглядаў мацнейшым за ўсіх сярэдневагавайку свету.

Але ў мюнхенскай зале «Месегелендэ» адбылося нечака-

ведаць аб гэтым і праклінаў сябе апошнімі словамі, што не апраўдаў даверу. Ён быў прыгнечаны, разгублены, страціў упэўненасць у сабе.

Тым часам лідэрам сярод сярэдневагавайку стаў масквіч Уладзімір Рыжанкоў, надзвычай таленавіты, абаяльны атлет.

Шарый і не марыў аб перамозе над гэтым таленавітым спартсменам. Ён паспрабаваў было перайсці ў наступную, паўцяжкую вагавую катэгорыю, але поспеху і там не дабіўся.

Зубрылін, разумелі, што і сілы, і здольнасці Валерыя не пакінулі. Трэба было толькі вярнуць яму упэўненасць у сабе.

Рашаючы дзень настаў на Спартакіядзе народаў СССР у Вільносе. Такім Шарыя яшчэ не бачылі. Ён літаральна рваўся ў бой і павіваў адзін рэкорд за другім.

Аднак перад Алімпіядай у Шарыя адабралі рэкорды таленавітага балгарскага атлеты Благой Благоеў і Трандафіл Стойкаў. У Манрэалі ім належала сустрэцца твар у твар.

ДУБРОВЫ БУДУЧЫХ ВЯКОЎ

Чэмпіёнамі па доўгажыхарству сярод драўнінных сабратаў еўрапейскіх раўнін прызнаны дубы, узрост якіх набліжаецца да тысяч гадоў. А растуць лясныя веліканы марудней за іншыя пароды. Не многія ведаюць, што іх рост працягваецца не больш трох тыдняў у годзе. Аб гэтых дрэвах гавораць: «Саджаюць у адным стагоддзі, а рубяць у другім».

А ці нельга паскорыць рост?

Аказваецца, можна. На Беларусі пачалі ўжо стварацца хуткарастучыя дубровы. Для гэтага на пачатак «успышкі росту» глебу добра ўгнаюць, старанна рыхляць, увільгатняюць або, наадварот, дрэннуюць. У выніку інтэнсіўнасць росту павялічваецца ўдвая і больш.

Цяпер беларускія лесаводы пачалі масавую закладку дуброў. На першых дзесятках гектараў яны пасаджаны ў Тураўскім, Жыткавіцкім, Мазырскім, Калінавіцкім лясах. Плошча пад дубняком у рэспубліцы павялічваецца не менш чым на тры тысячы гектараў — амаль у дзесяць разоў больш, чым у мінулым сезоне. Ні адной пародзе дрэў не надаецца столькі ўвагі, як дубам. Чаму?

— Таму што ў краіне няма больш спрыяльных глебава-кліматчных умоў для іх росту, чым на Беларусі. Тут яны растуць хутчэй, тут і знаходзяцца буйнейшыя дубровы, — растлумачвае начальнік аддзела лесааднаўлення і меліярацыі Міністэрства лясной гаспадаркі рэспублікі В. Швец. — Другая прычына — узрастаючы попыт на драўніну дуба, якая мае прыгожы малюнак, моцная, цвёрдая, устойлівая да гніення.

Дарэчы, у гэтага дрэва нішто не прападае. Жалудамі ў суровы зімы кормяцца шматлікія статкі дзікоў. З кары атрымліваюць дубільнікі для скур. А драўніне і цаны няма. З яе робяць шпон для абліцоўкі мэблі. Не абсыціся і без дубовых клёпак для каньічных бочак. Ды і само паветра дуброў гаючае. Легенды гавораць, што быліныя асілікі набіралі сілу пад гэтымі векавымі дрэвамі. Цяпер устаноўлена: паветра ў дубровах па стэрыльнасці не толькі не ўступае лепшым хірургічным аперацыйным, але і пераўзыходзіць іх — хваробатворных мікробаў забіваюць вылучаемыя лістамі фітанцыды.

Беларускія вучоныя абследавалі ўсе лясныя ўгоддзі рэспублікі, выявілі прыгодныя масівы для вырошчвання дубняку. Больш за ўсё яго высаджваецца на Палессі, асабліва ў Гомельскай вобласці, а таксама на поўдні Мінскай і Магілёўскай абласцей, якія славіцца выдатнымі дубровамі. Вышыня дрэў тут дасягае 40 і больш метраў, ствалы роўныя і гладкія.

Пасадкі вядуцца не жалудамі, а толькі двухгадовымі саджанцамі, бо жалуды — ласунак для дзікоў.

— Перад будучымі пакаленнямі лесаводы ў даўгу не застануцца, — працягвае Швец. — У спадчыну мы атрымалі лес, у якім дубняк складаў усяго тры працэнты. Гэты паказчык цяпер даведзены да пяці. У блэйшыя гады кожны дзесяты гектар беларускага лесу будзе дубняком. Па колькасці гэтых каштоўных дрэў уступаць толькі елкам ды соснам.

Не, гэта не памылка супрацоўнікаў рэдакцыі. Здымак яблыневай галінкі з кветкамі і цікавая сямейка баравікоў змешчаны побач, бо абодва здарэнні адбыліся адначасова. Такая дзіўная сёлета восень у Беларусі — нібы зблытаўся каляндар. Тысячы грыбнікоў праводзяць у лясах свой вольны час, ды і аматарам збірання ягад яшчэ хапае турбот — нават чарніцы не адышлі. А як урадзілі брусніцы, буякі, журавіны! Ну, а гаспадар дома № 36 па вуліцы Арлоўскай у Мінску атрымаў ад прыроды вясенні падарунак. У яго садзе зацвіла яблыня.

Фота У. КІТАСА і М. ХАДАСЕВІЧА.

гумар

— Божа мой, мадам, якое цудоўнае ў вас дзіця! Ён, мабыць, падобен на бацьку?

— Так, хлопчык — выліты бацька! Толькі прозвішча ў яго іншае.

Грабежнік быў старамодны. Ён накіраваў пісталет на прахожага і сказаў класічную фразу:

— Грошы або жыццё!
— Вазьміце лепш маё жыццё, сеньёр, — напрасіў прахожы, — а то мне вельмі патрэбны грошы.

Маленькі Вілі прынес настаўніцы пісьмо ад маці.

«Дарагая міс Пібодзі, — пісала маці Вілі, — не задавайце,

калі ласка, хлопчыку задачка на дом, у якіх бутэлька віскі каштуе ўсяго дзесяць шылінгаў, а то мой муж з-за гэтага не можа заснуць. Усю ноч ён паўтарае: «Няўжо быў такі цудоўны час?»

— У мяне надзвычай разумны конь, — хваліўся адзін фермер другому, — ён нават умее лічыць.

— А ў мяне конь дурны, — сумна адказаў яму субяседак. — У мінулым годзе я ўпаў з яго, дык ён адправіўся ў горад і прывёз мне...

— Урача?
— У тым і справа, што не ўрача, а ветэрынара!

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-02-80, 33-03-15, 33-01-97.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі. Зак. 1350.